

Kőbányai János Kirekesztve

Avagy zsidó nemzetiségi biznissz másodsor

Egy-egy publicisztikai írásnak az a dolga-funkciója, hogy közvetlen jelenére, környezetére hason. Aztán majd lesüllyedve a könyvtári-levéltári mélybe, onnan idézetként és lábjegyzetként támadjon fel – megváltozott funkcióval és súllyal. Immár nem a valóságot, de annak emlékezetét alakítva. Azaz bizonyos kutatás eredményeképp szolgáljon anyagot a történelemírás számára. Az alább közreadott cikkek is hasonló igénnyel íródtak, hogy majd, miután átesnek a jelen talmi csatározásain, egyszer humuszként éljenek másodlagos életet az utánuk kutató gyökerecskéken keresztül – egy másvilág felszínére felbukkanva. Azonban a jelen médiumai kapuőrzői ezt nem tették lehetővé. Így az élet pillanataiból (a diskurzusból) kiiktatódva, zárványként süllyednek alá a humusz-jövőtől is megfosztatva.

Hiszen a diskurzus-életből kirekesztetten nincs lehetőségük a jelen állapotán változtatni: élni – akárha televénnyé halva-szervülve is. Sőt: még ama „szamizdat” forma létezésben sem, mert egy diskurzusban csak párbeszéd formában lehet részt venni és létezni, mert ugyanazokon a fórumokon, ugyanazon a legalitásban lenne muszáj szerepelni, ahol az eszmék, amelyekkel vitatkozik, szintén legalitást nyertek.

A zárványokat kísérő, a kirekesztés folyamatát ábrázoló melléktermék: a levelezés azonban betölti a szamizdat-létezés minden lényegi elemét. Olyasvalamit közöl, amit a politikai rendszer betilt (hogy más módszerrel, mint amikor a klasszikus szamizdat fogalma megszületett, de eredményét tekintve még szorosabban [ki]zárva), s ugyanakkor jellemzi a korszakot, amely nem engedte életre a vélemények, (élet)megnyilvánulások egy jól körülhatárolható szeletét. És velük szemben pedig korlátlanul és bátorítóan, vagy szinte erőltetve nagyon is előtérbe tolt egy másikat. S ez a viselkedés, döntésrendszer az, ami a jövő történéskének fontos adata, képe lesz a korról. S akár az összszamizdat esetében is a jelen számára is az ezekből a kommentárokból feltáru-

ló valóság nyújt, ha nem is párbeszéd-lehetőséget, de a jelennel szembesítő tudást. (A *Múlt és Jövő*, ama egyetemes magyar nyilvánosság szempontjából szamizdat nyilvánosság. Zsidósága se nem felekezeti, és még inkább nem „nemzetiségi” – amibe manifeszt és nem manifeszt vérei szeretnék partikuláris érdekeik okán gyümöszölni.)

A kirekesztés és annak gyakorlásának módszere levetkőztet. Érdekrendszer, (tév)eszmét, s jelemeket. Ezt tárjuk szamizdat és azon keresztül a történelem nyilvánossága elé. Bízunk abban, hogy itt megtaláltatik a palackba zárt üzenet.

Ugyanis a maradék zsidóság „nemzetiséggé degradálásának kísérlete” nem arról a néhány emberről szól, akik valamilyen oknál fogva ezt az ötletet felvetették. (A média nem kevés foglalatossága során nem derült ki, hogy kik ők? Milyen emberi motivációk, vélt, remélt érdekek vittek őket erre az útra?) Hanem azokról, akik kapva kapnak rajta, akik támogatták megvalósítását, akik liberalizmus és demokratizmus álszent jel-szavaira hivatkozva (és a vele párhuzamban gyakorolt kérelhetetlen kirekesztés gyakorlatában) erőltették. Vagy akik csak a legkülönbözőbb megfontolásból („cinkos, aki”-módra) hallgattak.

A *Múlt és Jövő* majd levéltári törvények szabályozása szerint kutatható archívumai még több anyagot fognak szolgálni minderre. Milyen kérdésekből, válaszokból, megfontolásokból emelkedtek ki a nyilvánosságba ama nyilatkozat aláíróinak nevei.

A nem tudni, hogyan végződik a történet, amely a magyar zsidó létezés – inkább múltat, mint jelen és jövőt – ki akarta törölni az egyetemes magyar létezés történetéből. A jelen felszínéről és posztumusz módon a történet szerves humuszából. Ugyanis a nemzetiségi fölcímkezés-lefokozás megkísértése (kívánalma, kísérlete, „alkotmányos lehetősége”, „objektív vizsgálata”) az az.

Jeruzsálem, 2006. április 4.

Nyilatkozat és nyilvánossághiány

VISZONTVÁLASZ

Remélem, a *Népszabadság* Fórum rovatának vezetője ezúttal megengedi („engedtessek”), hogy a „legnagyobb példányszámú politikai napilapban” válaszoljak a „Zsidó Kisebbségi Népi Kezdeményezés egyik elindítójának és aláírójának”. Reményre nincs sok okom. Ugyanis a most „rossz pamfletként” aposztrofált nyilatkozatnak az előzménye, hogy a nemzetiségi kezdeményezést élesen ellenző érveimet a *Népszabadság* kizárta a nyilvánosságból. (E fogalom azt a mozzanatot felel, hogy egy fórum, az általa kezdeményezett vagy vezetett diskurzusból kizár a tárgyhöz tartozó, s bizonyos színvonalon artikulált érvelést.)

Október közepétől arra lettem figyelmes, hogy „a legnagyobb példányszámú hazai politikai napilapban” sorra jelennek meg a zsidók nemzetiséggé válását pártoló „tudósítások” és cikkek – szinte izgatnak mellette. Ezért mi sem tűnt természetesebbnek, hogy a magam álláspontját ezen a fórumon jelentsem meg. (Hogy viszonylag egyezett benne az alany az állítmánnyal, arra bizonyíték, hogy az *Élet és Irodalom*ban nyilvánosságot nyerhetett. *A hiány tényei*, 2005. nov. 18.) Mindez megvilágította számomra a *Népszabadság* „zsidópolitikáját” – nevezetesen: egyrészt támogatja a nemzetiségi kezdeményezést, s ugyanakkor az azzal ellentétes véleményt pedig kizárja. Felismerésem azzal a szorongással töltött el, hogy az ötlet az érintettek alkarata ellenére is megvalósulhat. (Mint ahogy hasonló módon, sőt ugyanazoknak a személyeknek a közreműködésével a zsidók nemzetiségbe utalása az utolsó pártállami és az első szabadon választott parlament közötti rövid interregnumban meg is történt.) Növekvő félelmem arra intett, hogy cikkeim téziseit egy nyilatkozattá sűrítsem, s tekintélyes közéleti személyiségektől, köztük a kérdés szakértőitől gyűjtsek hozzá hangsúlyt adó aláírásokat. A Múlt és Jövő honlapján mindennap újabb és újabb közéleti személyiségek és „civiliek” csatlakoznak hozzá. A www.multesjovo.hu *búrek* rovatában a spontán folyamat követhető. (Ha szokatlan módon a *Népszabadság* azzal is támogatja a nemzetiségi kezdeményezést, hogy toborzó honlapját is meghirdeti a nyilvánosságban, akkor ez a nemzetiség ellenzőit is meg kellene hogy illesse.)

A *Népszabadság* november 24-i számának kolumnája, ahol a nyilatkozat megjelent György Endre *A szabadságból a monopóliumba* című, a nyilatkozat mondandóját meghatározó elemzésével, azt sugallta, hogy a legnagyobb nyomtatott médium egy éles fordulattal mégiscsak hajlandó leszállni a nemzetiségi lóról. Ez annál is inkább megnyugtató érzést keltett, mert (a nyilvánosságból kizárt) állás-

—Eredeti üzenet—

Feladó: Kósbányai János

Küldve: 2005. november 25. 12:20

Címzett: Révész Sándor

Másolatot kap: Vörös T. Károly

Tc.

Gratulálok a tegnapi Fórum oldalhoz*. (Beh szeretném ismerni a fordulat mozzanatának lelki és társadalmi rugóit.) Mindenesetre a magam és sokan mások számára fellélegzést nyújtott ez az oldal egy sötét lidércnyomás alól, amelyben két héttig tartották az országot – sajna nem egy „milliomod”^{xxx} nagyságú nyilvánosságban.

Végre megengedett lapján a nemzetiségi biznisszert elutasító véleményt.

(Kár, hogy a fiatalember bemutatása mellett nem írta oda, milyen egyetemi hallgató – jog, politológia? Mindenesetre reménykeltően brilliáns írás egy egyetemi hallgatótól. Szívesen megismerkednék vele – s ha tanácsot adhatok, ilyen emberekkel kellene a lapot csinálni – hiszen ebben a lidércnyomásban a célzatosság katasztrofálisan párosult az ismerethiánnyal és az újságírói mesterség szakmai-etikai elzúllásával – amit a Páva project kapcsán is felpanaszoltam^{xxx}, amit persze szintén kizárt a nyilvánosságból annak idején.)

Minden ironia nélkül: a kitűnő vitacikk és a nyilatkozat egy oldalon közlése szakmailag és erkölcsileg egyaránt tettnek számít.

Méltánytalanság lenne, ha ezt írásban is nem méltányolnám. Amennyiben van érzékem a médiaközvetítés hatásához – úgy érzékelem, hogy ez egy olyan K.O. közlés, amely véget vet egyszer s mindenkorra ennek az áldiskurzusnak – amelynek a ténye ellen lázadtam. (Hiszen ez egy olyan kérdés megvitatása, mint pl. a „bűdös zsidó” kifejezésnek van-e biológiai, társadalmi létjogosultsága, az ön gyakorlata szerint lehet legitím tudományos kérdés, sőt: lehet pozitív és megnyugtató végeredményt hozó is – de az érintetteknek a diskurzus ténye fáj, és az elvetés ellenére is előítéletet sulykol. Erre is volt „történelmünk során” a ciánhoz hasonló példa – ama „Auschwitz rigmus”^{xxxx} létjogosultságáról szóló cikkem során, amelyet kivételképpen áteresztett a nyilvánosságba.)

Sok jó közmondás megfordítva is érvényes. „A pokol kapuja is jószándékkal van kiköveve” így is érvényes: A mennyországé (az Igazságé) pedig rosszszándékkal. Nyilvánosságból kizáró gyakorlata ezúttal pozitív eredményt hozott. Hiszen A hiány tényei cikkem elutasítása nélkül nem tömörítette volna le annak téziseit egy nyilatkozattá, s nem szerveztem volna mellette aláírásokat (amelyek folytatódnak a Múlt és Jövő honlapján – www.multesjovo.hu – tanulságos is lenne belepillantania).

Ha rosszindulata és szándékai mindig ilyen pozitív hozamúak lesznek, tartsa meg őket a Föntlévő sokáig.

Kósbányai János

P. S. Az áldiskurzus eredőire – épp az igazság érdekében esetleg visszatérek.

* György Endre: Szabadságból monopóliumba, *Népszabadság*, 2005. nov. 24.

** Lásd e folytatásos „regény”-levelezés első részét (*Múlt és Jövő*, 2005/4.), ahol levelezőpartnerem a *Népszabadság*ot az ország nyilvánossága egymilliomod részének tudja. (Jómagam hirdetősi szlogenként javasoltam e beismerést.)

*** E cikknek szánt elemzés, miként a Páva projecttel kapcsolatos írásaimnak túlnyomó része

a *Holokauszt mint elbeszélés, A hazugság helye* c. kötetemben dokumentálódott – a visszautasítás tényével egyetemben. (Múlt és Jövő Kiadó, 2005, 206. o. „A felelősség helye és ideje”)

**** Lásd a *Halott arcán növekvő szakáll* c. kötetemben (Múlt és Jövő Kiadó, 2001, 177. o. „A nem Auschwitzban kötött szerződésről”).

—Eredeti üzenet—

Feladó: Révész Sándor
Címzett: Kőbányai János

T. Szerző!

Köszönöm, ebben a témakörben eddig minden racionálisnak tűnő vitacikket közöltünk, hogy az Önét miért nem soroltam ezek közé, megpróbáltam leírni, ha nem is jártam sikerrel. György Endre e-mail címét megadhatom: György Endre [...]

Egy többek által aláírt nyilatkozat státusa, terjedelme, műfaja stb. más, azt nem írásműként, hanem közéleti megnyilvánulásként kell kezelni. A Páva utcával kapcsolatban írt egyik dolgozata, *A hazugság helye*, megjelent a *Népszabadságban*. Tisztelettel!

Révész Sándor

—Eredeti üzenet—

Feladó: Kőbányai János
Küldve: 2005. december 4. 17:17
Címzett: Révész Sándor

Tc.

Mellékeltem válaszcikkemet* mellékelve megküldöm haladéktalan közlés céljából.

* *Nyilatkozat és nyilvánossághiány. Viszontválasz*, lásd itt

—Eredeti üzenet—

Feladó: Révész Sándor
Címzett: Kőbányai János

Tc.

A Fórum rovatban közölt cikkek nem a szerkesztőség álláspontját tükrözik. Különböző álláspontok ütköznek a rovatban. Természetesen nem áll módunkban, sem szándékunkban valamennyi beérkező cikket közölni. Tájékoztattam Önt, miért nem közöltem az Élet és Irodalomban megjelent cikkét. Az Ön által fogalmazott nyilatkozatra többek között az egyik érintett kezdeményező válaszolt*. Ehhez joga volt. Az Ön most beküldött írása túlnyomórészt nem ezzel a válasszal foglalkozik, s kb. kétszerakkora, mint amaz. A közlésére nem vállalkozunk.

Tisztelettel!

Révész Sándor

*Szegő András, *Válasz egy nyilatkozatra, Népszabadság*, dec. 3.

—Eredeti üzenet—

Feladó: Kőbányai János
Küldve: 2005. december 20. 13:11
Címzett: Révész Sándor
Másolatot kap: Majsai Tamás

pontom szerint – s ezt tükrözi a felhívásra érkezett rengeteg válasz Fejtő Ferenctől Jeszenszky Gézáig, Ungvári Tamástól Vámos Tiborig –, hogy a nemzetiség fölvetése önmagában emléksértő és lealázó. Nemkülönben a diskurzus erőltetése, amely az érintettekben, mint jómagamban is, folyamatosan a kirekesztés fájdalmas érzését kelti. (Ugyanis teljes nonszensz – amit szintén a *Népszabadság* hétvégi, tehát még nagyobb olvasottságú melléklete sugall – Szántó. T. Gábor: *Az identitásválasztás alapjog*, nov. 19. –, hogy a nemzetiségi besorolás nem érintené mindazokat, akik magukat zsidóként azonosítják vagy akiket zsidóként azonosítanak. Ez a kollektívum a megítélésben és sorsban, egyébként a zsidó létezés egyik, más népekétől gyökeresen különböző specifikuma.)

Ha nem tervezetten is, de a „kezdeményező és aláíró” válasza elsősorban nem önmagát, de az azt megjelentető fórum irányultságát jellemzi, s felelősséget domborítja ki.

Itt végre nyíltan megvallatik, hogy a kezdeményezést, amelyet egyszer a zsidók már elutasítottak, most nem zsidók segítségével szeretnék átgymöszölni a törvényhozásba. Esetleg azok aláírásával, akik ily módon szeretnék megkérdőjelezni – ez még a holokausztban sem sikerült maradéktalanul – a magyar zsidóság történelmi választását és narratíváját. Miközben a *Népszabadság* „zsidópolitikája” a demokrácia, a szabadság, s netán a szabad önmeghatározás gyakorlása jegyében biztosít nyilvánosságot a zsidó népi kezdeményezésnek, valójában olyan „önmeghatározást” favorizál, amely a zsidók (e virtuális önmeghatározók) kizárásával döntene az (ön)meghatározás tárgyáról. Ez lenne tehát ama demokratikus és liberális választás? Még egyszer: arról van itt szó, hogy a zsidók nemzetiségi státusáról szóló, igencsak egzisztenciába vágó döntést nem zsidók akaratából, sőt akaratuk ellenére lehessen végbevenni. (*Ki a zsidó?* A rá vonatkozó irodalom tanúsága szerint ezt nem sikerült eddig eldönteni 2000 éve. Ez csak azt erősíti meg, hogy a más népekre, csoportokra, etnikumokra passzoló nemzetiségi szerveződési forma mennyire nem alkalmas zsidók vagy a zsidóság meghatározására – s akkor még nem beszélünk a magyar zsidóknak az össz-zsidóságtól oly különböző történelmi szerepéről és funkciójáról.)

Mindezt a „visszaminősítés” jelző pontosan lefeddi. A magyar zsidóság az 1849-es szegedi vagy az 1867-es emancipációs és esetleg az 1895-ös rcepációs törvényig nemzetiség volt, utána pedig a magyarság államalkotó részévé vált – jogilag. Mértékét teljesítményével a nemzeti feladatok ellátásában vitt szerepével ezt a funkciót maradéktalanul betöltötte a 48/49-es forradalomban való részvételétől kezdődően – már a teljes jogegyenlőség oly fájdalmasan kései megadása előtt is.

Igen, a zsidóság magyarságba való beágyazódása teljesen más típusú volt, mint az említett nemze-

tiségiéké, azért nem lehet ebbe a fogalom-dobozba, kontextus-mezőbe szuszakolni – még a maradékát sem. (A szerep és funkció leginkább a németekéhez hasonlítható – őket is kiszántották a magyar televényből, a félmilliósi létszámú kitelepítés, a vele való szembesülés eleddig szintén elmaradt. De például Magyarország egyetlen településére sem lehet, szemben a némettel, kiírni a héber vagy jiddis nyelvű helységnevtáblát.) A felsoroltakon még az a tény sem változtat, hogy a magyarság ezt az államalkotó népet (és nem nemzetiséget) kitépte testéből. (Ha nemzetiség lett volna, nem érezte volna égető szükségét.)

S most már csak röviden: a magyar zsidóság nagy részének soha nem volt anyanyelve a jiddis (hiszen döntő részben Moravaországból jöttünk német nyelvvel és kultúrával), s még a galíciaiak (ahol II. József a legtöbb német iskolát állította fel birodalmában) jó része is hochdeutsch kultúrával érkezett. (Fordítókat vadászó szerkesztőként tanúsíthatom, ma Magyarországon egy kézen megszámolható, aki elfogadható módon jártas a jiddis vagy a héber nyelvben, de az említettek sem használják a nyelvet családjuk körében.) A zsidók irodalmi és tudományos nyelve a reformkortól a magyar. Ágai Adolf, Kiss József, Makai Emil, Heltai Jenő vagy Bloch/Ballagi Mór, Vámbéry Ármin, Goldziher Ignác, Munkácsi Bernát felléptétől pedig az ún. magaskultúra része. A zsinagóga nyelve úgyszintén: Löw Lipót volt a magyar nyelvű homília meghonosítója, ez a hagyomány folytatódott egészen Scheiber Sándorig vagy Schweitzer József, akiknek a szép beszédeit még a mai nemzedékek is élvezhetik és élvezik. A válasz szerzője vagy pókerarccal blöfföl, vagy ismeretei gyanús eredetűek. (Noha ilyen szélsőségekig a mai szélsőjobboldal képviselői sem merészkednek, sőt maga Vitéz Kolosváry Borcsa Mihály sem állít ilyesmit hírhedt művében, *A magyarországi zsidókérdés irodalmában* – mely munka a Gede testvérek jóvoltából [Budapest, 1999] közkezen hozzáférhető.) A kezdeményező válasza most végre megvilágította a nemzeti-ségi biznisz szellemit eredőit és hátterét. De, ismétlem, nem ez a kérdés, vagy a botrány. Hanem az, hogy miért karolja fel mindezt a *Népszabadság* – minden szakmai, műveltségi megfontolást félretéve. Hiszen a szerkesztők e közhely-evidencia tényekkel is éppúgy tisztában vannak, mint bármely átlagműveltségű olvasó.

Tisztességes lenne most már végre megvallani – és ha már muszáj, akkor erről folytatni a diskurzust –, hogy mi a *Népszabadság*, vagy a mögötte húzódo (általam, s a közönség nagy része előtt ismeretlen) üzenet, üzlet, szándék, érdek – amely ezt a „zsidó nemzetiségi kérdést” az ország legnagyobb nyomtatott médiumában napirenden tartja.

Kőbányai János

Tc!

Csak a rend kedvéért. Az, hogy ön elmondta nekem, hogy miért nem közölte az ÉS-ben megjelent cikkemet – ennek vajh, mi a tartalmi és a szemantikai jelentése? A diskurzus a nyilvánosságban folyt, ott kívántam hozzászólni, érvelése pedig a nyilvánosságon kívül zajlott le. Mint talán azt érezte, nem nagy véleménnyel vagyok magáról, de azért ezt a különbségtevést – lehet, alaptalanul, s akkor megkövetem – feltételeztem önről. Válasza csak a sekélyesség mérhetetlen egységével „mérhető”. Az az érve is, hogy egyes cikkeket közöl és másokat nem. Annál is inkább, mert (legalábbis az újságírói, újságszerkesztői szakmában) el kell számolni (lelkismeret, szakmai becsület – ha lenne ilyesmi kéznél), hogy miért zár ki a nyilvánosságból egy diskurzus témájához tartozó álláspontot, amelyet más még nem fejtett ki? Legalábbis nehezen indokolható – és ha igen, azt a nyilvánosságban kell megtenni –, hogy ön miért közli Szegő András álláspontját, s az enyimet miért zárja ki a nyilvánosságból. Azt talán nem állítja (ha igen, legyen bátorsága hozzá a nyilvánosságban), hogy az magasabb színvonalon állna, mint az enyimé. (Újságok esetén, például cikkek, álláspontok kiválasztásánál ez a szempont, nevezetesen a színvonal, számitani szokott.) S vajon leellenőrizte az információt, hogy a magyar zsidóság nyelve (irodalomé, zsinagógai homíliaé) a héber és a jiddis lett volna? Száz évre visszamenőleg. És hogy ennek az információnak van-e mai relevanciája? Például mindjárt magán kezdve a tapasztalatgyűjtést. Mikor beszélt és írt ön héberül vagy jiddisül? Úgy néhány generációs távlatban?

Ha igaz az állítása, hogy az „érintettek” „joga volt” válaszolni, akkor miért nem volt nekem megnyilvánulni? Én írtam ama „nyilatkozat szövegét” – az arra történt reflexióra mint „érintett” én miért nem válaszolhattam a nyilvánosságban? Na és Majnai Tamás fogalmazványára? Amely többször is a nevemen szólított? Leellenőrizte, hogy az abban foglaltak megegyeznek-e a valósággal? Minthogy az ön által publikált dolgozat kopfja, némi gyanút támaszthatott erre vonatkozóan? És egyáltalán – akiről valamit állítanak, azt megszokták (erkölcs! legalább szakmai) kérdezni. Különösen, amikor az írásomból ki is derült, hogy a lejáratsnak többszörös a valóság-fedezet hiányossága. S vajon Majnai írása nem volt-e hosszabb, mint a neve közléséről való információ kiigazítása? Vagy az egész nyilatkozat tartalma? És a neve közléséből adódó félreértés szoros összefüggésben volt-e a „teológiai parázsnálkodás” gondolkörével, s az imádkozásra felszólítással?

Nem gondolja, hogy ez már nemcsak a nyilvánosságból kizárás, de valóságos diszkrimináció? Belátom, hogy e sekély („e kéj”)-jel szembenézni olyan bátorságot követelne, mint egy milliméteres mély medencébe ugrani. S bizony borzalmas lehet magának, a liberalizmus, a demokratizmus maszkja alatt izzadni-főni (ki kényszerítette magára?), mert az olyannyira nem passzol a képére.

Minden bosszúság ellenére nem okoz örömet látni ezt az inci-finci vergődését és ezt az intellektuális gyávaságot, amit a nyilvánosságban produkál – sem embertani szempontból, sem ama (s ez sajna nem paradoxon) közös eredet-közösség okán, amelyet történelmietlen lenne letagadnom, s ezért égetőbben fáj, vagy aggaszt. A szomorúság és az undor ellenére is.

Arra azonban szeretném figyelmeztetni, hogy manipulációja és (ál)szolidaritása ezt az (ál?)Miskin herceget is bemocskolja, talán (remélem)

akarata ellenére is, akit meg akart védeni a leleplező konfrontációtól. Ha valamihez, ehhez nem volt joga.

De pitiánér is ez a mai „Korrobori” tánc, amelyet itt ellejtettek. Bár a holokauszt után mi más is lehetne...

Tudomásulvétel végett
Kőbányai János

* Majsai Tamás, Nem tiltakoztam, *Népszabadság*, 2005. dec. 12.

** Megszégyenülten, lásd itt

—Eredeti üzenet—

Feladó: Révész Sándor
Címzett: Kőbányai János

Tisztelt Kőbányai Úr!
Levelét köszönettel nyugtáztam, ismétlésekbe bocsátkozni nem kívánok.
Révész Sándor

—Eredeti üzenet—

Feladó: Kőbányai János
Küldve: 2006. január 2. 16:16
Címzett: Révész Sándor
Másolatot kap: Vörös T. Károly

Tc!

Mint tudóst, aki egy betegség természetrajzában előrejut a betegség újabb eredőit felfedezve, úgy tölt el örömmel a Magyar Nemzet mai cikke (2. old.)^{*} a zsidó nemzetiség tárgyában. A Népszabadság és a Magyar Nemzet közös, egymásra építő, egymást feltételező munkája (kirekesztésben és manipulálásban), a magyar zsidóságot a magyar néptől való leválasztás folyamatában – teoretikusan felállított tételeim fényes igazolása.

Remélem, hogy munkájuk gyümölcse azzal az elégedettséggel tölti el, ahogy jómagamat ez a társadalomismeretemet igazoló nem laboratóriumi úton előállt eredmény – ami persze szintén hasonló őszinteségű öröm, mint a villamossínek alól fölhangzó kacagás.

Gratulálok. Önnek és magamnak is – ha megengedi.

K.J.

^{*} Itt csak a dátumra vagyok utalva, az összeállítás készítése közben, a Zsidó kisebbség honlap, érezvén, hogy turpisságukon rajtakapták őket, levette a honlapjáról a szándékait idő előtt leleplező, egyébként velük készült interjút, így pontosabb adatokat nem tudok megadni.

—Eredeti üzenet—

Feladó: Révész Sándor
Címzett: Kőbányai János

Óh, ez semmi ahhoz képest, amilyen fényesen honlap fognak igazolódni a maga teoretikus félelmei!

rs.

—Eredeti üzenet—

Feladó: Vörös T. Károly
Küldve: 2006. január 2. 18:02
Címzett: Kőbányai János

A nyilatkozat a magyar zsidóság nemzetiséggé visszaminősítéséről szerzője, aláírója s az aláírásgyűjtés kezdeményezője – máskülönben annak a *Múlt és Jövő* zsidó kulturális folyóiratnak a főszerkesztője (17 éve), mely médium szemléje, a többi magyar folyóirattal ellentétben ki van zárva a *Népszabadság* nyilvánosságából.

• • •

MEGSZÉGYENÜLTEN

Harmadszor próbálom megjelentetni a *Népszabadság Fórum* rovatában véleményemet, illetve az azal kapcsolatos tényanyagokat a magyar zsidók nemzetiséggé minősítésével kapcsolatban. Először *A hiány tényei* címmel (megjelent az *Élet és Irodalom* nov. 18-i számában) mint többszörösen érintett: zsidó, magyar zsidó kulturális folyóirat szerkesztője, vagy akár magyar állampolgár, sőt író fejtettem (volna) ki a kérlelhetetlenül elutasító (lehet: „nyers”) álláspontomat a nemzetiségi visszaminősítésről. Ezt a rovatvezető, Révész Sándor hasonló kérlelhetetlenséggel zárta ki a *Népszabadság* nyilvánosságából. (Harmadszori levélváltás során sem tudtam meggyőzni arról, hogy a történelmi aspektus is legitim nézőpont e kérdésben – nevezetesen, hogy a magyar zsidók soha nem kívántak nemzeti-séggként szerveződni, s 600 000 igazolatlanul hiányzó ellenére e hagyomány nem változtatható meg. Azaz vakság, s nem célravezető a vitát leszűkíteni az ún. „önmeghatározók” ún. „jogaira”. (Mivel az önmeghatározási és a kollektív önmeghatározási jog vagy lehetőség alapvetően más fogalom.) Írásom elutasítása, a nemzetiséggé nyilvánítás érdekében, a felvetése mellett érvelő cikkek, valamint a lap más rovatában megjelenő, ún. „pártatlan” tudósítások szorongással töltötték el. Hátha a trükk ezúttal „bejöhét”. (Ugyanis a régi és az új rendszer közötti rövid interregnumban – Deák Gábornak, Rózsa T. Endrének és Zala Tamásnak – sikerült elérnie ezt a státust, két parlamenti zsöllyével egyetemben. Ezen helyeket végül nem ők, hanem Raj Tamás és Gadó György kapták, de nem alkotmányjogi alapon, hanem az SZDSZ színeiben – a pártnak nem nagy dicsőségére. Gadó egyébként hasonló blöffel jutott e pozícióhoz, mint akik őt most plagizálják – szamizdat termékét, sőt „mozgalmát” kitalált nevekkal, kitalált szerkesztőbizottsággal forgalmazva, elhitette, hogy magán kívül bárkit is képvisel.) Mindebből tanulva, mint 15 éve is, legott tiltakozó aláírásgyűjtést szerveztem^{*}. Ezt a szöveget a *Népszabadság*ban a két kisebbségi kezdeményező egyike (több megszemélyesítő önmeghatározót nem láttunk) „rosszul sikerült pamfletnek” titulálta. (*Válasz egy nyilatkozatra*, dec. 13.) Erre a cikkre *Nyilatkozat és nyilvánosság* címen újabb cikkben reagáltam, abban a hiszemben, hogy mint

e nyilatkozat megfogalmazóját és szervezőjét engem is megillet a válaszadás joga. Ebben a cikkben egyrészt bíráltam (lelepleztem) a *Népszabadságnak* azt a gyakorlatát, hogy számtalan cikket közöl a nemzetiség mellett, s egy kivételével, amely a nyilatkozattal egy oldalon jelent meg (György Endre: *Szabadságból a monopóliumba*) nem közöl az ötletet „élből” és minden elemében elutasító álláspontot. Ráműtöttem, hogy a kisebbségi önmeghatározó nyegle érvelése végre leleplezte magát – és azt a legitímálót, liberális és demokratikus(nak tűnő) felkarolást – nevezetesen, hogy a zsidók közjogi állását nem a zsidók, s így esetleg abban érdekelt antiszemita részvételével próbálják nyelbe ütni. („És akkor mi van?” – ez a mondat mint érv hangzott el a kisebbségi önmeghatározó fogalmazványában, s nyert kulturális legitímációt a *Népszabadság* szerkesztői részéről.) Továbbá, röviden rámutattam a valótlanosságra (eufemizmus), hogy a zsidók irodalmi vagy templomi nyelve ma (vagy az elmúlt 150 évben) jiddis vagy héber lett volna, s hogy ilyen állítást a legszélsőségesebb jobboldal sem engedett meg magának sem a közeli, sem a távolabbi múltban. Azt a kérdést is firtattam, hogy ki az a személy, aki ennyi ismerettel bír a magyar zsidó történelmet illetően, s miért közli le szemenszedettségeit a *Népszabadság*, ahol – feltételeztem – rendelkeznek valós ismeretekkel és tapasztalatokkal a mai zsidók nyelvéről, talán 150 évre visszamenően is.

Ezt a cikket sem közölte a *Népszabadság* – igaz, ezúttal Révész Sándor gúnyosan lekezelő kioktatása is elmaradt. (Amit szociográfusként és antropológusként igen sajnállok.) A rovatgazda úgy tett, mintha ezek az érvek és tények el sem hangoztak volna, s ezért ott éktelenkedik a mai napig a hazugság a magyar zsidók nyelvéről és irodalmáról, iszentesítői homíliáiról a lap örök szégyenére. (Egyébként: „magyarok öltek magyarokat” volt a holokauszt 60 évfordulójának – szerintem pontatlan – szlogenje. Vajon szerzője, s egyáltalán a politikusok most miért hallgatnak?) Révész Sándor tehát ezúttal a nyilvánosságból való kizárásnak a magánszférában történő nyomat hagyásától is ódzkodott. Majd lehozott és tipográfiailag is kiemelt egy szöveget, amely személyemet és ügyemet diszkreditálja.

Majsai Tamás *Nem tiltakoztam* című töprengéséből az olvasó csak azt jegyzi meg, hogy jogtalanul használtam fel a nevét, s ezzel azt is sejtetni enged, hogy hátha a többi aláíróval is így áll a helyzet. Nem jogtalanul, mert a cím ezt sugallja – leleplezően rámutatván, hogy mi is a lényeges a szerzőnek – ő maga. (Feltételeztem, a szerkesztő adta a címet – ezért tüstént meg kell őt követnem, miután leellenőriztem tévedésemet –, hiszen ilyen emelkedett szentes tartalmak alatt roskadozó szöveg fölött ez legalábbis ellentmondásos. Talán kapott volna megnyilvánulási teret az inszinuálás nélkül is.)

Kedves János, te nemcsak üldözési mániában szenvedsz, de úgy tűnik, újabban az összeesküvés-elméletek hívévé is szegődöttél. Azért olvasd el lapunk holnapi számának Fórum oldalát. Egyébként nézd meg saját – kitűnő – lapod bibliográfiáját, s meg fogsz döbbsenni az utóbbi időben a Népszabadságban megjelent zsidó tárgyú cikkek számát és témáját illetően. Szomorú vagyok és szívből sajnállak: Vörös Karcsi

—Eredeti üzenet—

Feladó: Kőbányai János

Küldve: 2006. január 2. 7:54

Címzett: Vörös T. Károly

Másolatot kap: Révész Sándor

Kedves Karcsi!

Nem tudom, mi fog megjelenni a holnapi Fórum oldalon (ha az a cikk, amire gondolok – azt is azért írta a szerzője, mert annyira felháborította az én kizárásom a nyilvánosságból – ha úgy teszszik, én szerezttem a lapnak, aminek most talán jól jön egy cikk, miután másokat elhajtott ((megjelennek majd azok is a Mésj-ben*)), miután kiviláglott a lóláb – megengedem, nem készakart – együttműködés a Magyar Nemzettel), de az bizonyos, hogy a nemzetiségi ügyben többszöri személyes érintettség ellenére is kizárattam a nyilvánosságból. Épp a „kitűnő” lapom (s miért magánnyilvánosságban kitűnő? – miért zárod ki immár két évtizede az igazi nyilvánosságból azt?) bibliográfiája mutatja, hogy mennyire hajtod a zsidó nemzetiséggé válást, azaz leválasztásunkat a magyar nemzetből, kultúrából – amelyet lapunk, s könyveink nyilvánosságból kirekesztésével reprezentálsz. Ez nem üldözési mánia – hanem tény. Válaszold meg a kérdést, miért a Buvár újság a Premier, s miért nem a Múlt és Jövő rezüméje jelenik meg lapodban évtizede, amely többek között emiatt az előítéletessége okán sem kitűnő. Kis példa: a legutóbbi könyvzemlében Schmidt Mária és Varga Domokos, keresztnévét elfelejtetem (egyébként Varga a Népszabadság felfedezettje szintén, numerus clausus követelő olvasói levelét boldogan cikként jelentette meg) történelemkönyvei vannak felsorolva, de a Mésj-nél megjelent Ormos Máriaé nem. (A Népszabadság munkatársa mutatta be – mondjuk ennél direkterben nem hívhattam rá föl a figyelmet.) Pedig hát, ha valaki történész... Ezt próbáld dekódolni.

A Magyar Nemzet a Népszabadság előkészítő munkája révén léphetett a nemzetből kizáró folyamatba – melynek most a Magyar Nemzetben (Lovassal ugyebár – bár legförtelmesebb cikke a Népszabadságban kapott nyilvánosságot – lásd Véralgebra) tündöklő profétái a Népszabadságban bőven megkapták a felvezető nyilvánosságot – amelyet most a másik oldalon is kamatoztatnak.

Arra kellene felelned, hogy ezek az emberek miért kaptak nyilvánosságot minden kritika nélkül? Vagy hogy leellenőrizte-e valaki azon állításukat, hogy a magyar zsidók irodalmi vagy homíliai nyelve a jiddis vagy a héber? S ha már ezt az alapvető kontrollt nem végezted el, akkor miért zárod ki a nyilvánosságból azt, aki ennek nonszensz voltára figyelmeztet?

Sajnálom, hogy nem engedtem lepöckölni lelkiismeret-nyugtatógatásodat – ahhoz azonban gratulálok, hogy ha nem a kívánt gyorsaságban is, de a tantusz kimozdulni látszik megingathatatlan helyzetéből, s talán le is esik egyszer.

Ha ez már ebben történe, ahhoz még boldog új 2006-ot is kívánnék.

Kőbányai János

* Lásd: Ladányi Andor írását ebben a lapszám-ban. A történész ajánlkozott, hogy történész-szem-pontból ír egy rövid áttekintést a nemzetiségi fel-vetés nonszensz voltáról. A Fórum-rovatgazda („le-velezőpartnerem”) visszautasította a javaslatot.

—Eredeti üzenet—

Feladó: Kőbányai János

Küldve: 2006. január 3. 13:10

Címzett: Vörös T. Károly

Másolatot kap: Ungvári Tamás, Révész Sándor

Kedves Károly!

Jó, hogy ezt a cikket mód volt elővenni*, amit egyébként én „rendeltem” – de azért nem kellett volna a nevet kihúzni belőle. (Meggurtítani sem – mert az eredetinek jó húzása, lendülete volt, s az ünnepekre utalással szép kicsengése. S Ungvári azért valakibb, mint az eddig hosszabban megszólalók.) S persze azért sem kellett volna a nevet kihúzni belőle, mert a te jóvoltodból nem tudja mindenki, hogy ki a „kiváló” Múlt és Jövő szerkesztője. És az is szakmai és erkölcsi okból kifogásolható, hogy amikor a felhívás szervezőjeként lejártni igyekvő cikkben többször is szerepel a nevem, ugyanakkor amikor az pozitív kontextusba kerül – akkor kicenzúrázzátok onnan.

Amikor üldözési mániáról beszélsz, akkor inkább ezeket a tényeket kellene kontextusba helyezni.

S talán fölösleges említenem, hogy amikor zsidó tárgyú cikkekről beszélsz, akkor ugyebár nem a lubovicsi rabbi, Naftali Krausz, Köves Slomo performance-aira gondolsz, amelyek rendre helyet kapnak, akár a nemzetiségi „különítmények”, amikor Komlós Aladár nagy monográfiája többéves küzdelem után került egy silány cikkkel (a nevelt gyerekeit felhőborító módon) a Népszabadság hasábjaira. Erre ugyebár emlékszel.

Ez is tény. Az üldöztetés ténye.

Komlós példáját azért említem, mert új könyvét jelentetjük meg.

* Ungvári Tamás: Sorstalanságtól a sorsválasztásig, *Népszabadság*, 2006. jan. 3.

—Eredeti üzenet—

Feladó: Vörös T. Károly

Küldve: 2006. január 3. 12:56

Címzett: Kőbányai János

Kedves János! Ungvári egy szóval nem említette, hogy te rendelted volna a cikket, de ha így volt, akkor ez bizonyos értelemben megiscsak azt jelenti, hogy bízol a Népszabadságban, hiszen miért másért lennél önkéntesen a „munkatársa”. A rövidítések és húzások ügyében nem érzem magam illetékesnek, tudomásom szerint a szerző mindent megbeszél a rovatvezetővel. Két hónap alatt a ti bibliográfiátok szerint közel harminc cikk foglalkozik lapunkban valamilyen módon a zsidósággal, gondolom, nem mind hülyeség. Komlós Aladár-ügyben melléfogtam, ezt már többször elismertem, de ha úgy tartod jónak, életem végéig hányhatod a szememre. Üdvözlettel:

Vörös Karcsi

Majsai Kőbányai Jánosként, Kőbányaiként, sőt igen megtisztelően Jánosként is aposztrofál (az előzőek fényében legalábbis furcsán) – kíváncsi vagyok, hogy érintettségemre tekintettel reagálhatok-e a *Népszabadság* hasábjain? (S vajon ő harcol-e érte, vagy legalább „imádkozik”?) Kicsit kétlem, hiszen a lejárata szándéka akkor is nyilvánvaló, ha nem előzte volna meg a nyilvánosságból kizárásom sorozata. Sajtóetikai, lovagiassági szempontból érvényesíthető jogom lenne (nincs rá pénzem és időm) a hasonló helyen, hasonló terjedelemben való megszólalás, de az előzmények ismeretében kevés rá az esély. Egyébként hasonló szempontból tanácsos lett volna a személyemet érintő írást mind a szerzőnek, mind a szerkesztőnek előbb nekem megmutatnia. Ugyanis Majsai állítása nem igaz – nevezetesen az, hogy „meglepetéssel” olvasta nevét az aláírók között. Ez egyébként kiderül a vastagon szedett *lead* bonyolultan összehozott indításából. Ebből is kiderül, már bőven tudott arról, hogy hosszú és körülményes stílusú leveleivel nem birkóztam meg, s intézkedtem nevének levételéről. Természetesen nem a szamizdat nyilvánosságú *Múlt és Jövő* honlapja volt itt a lényeg, hanem a nagynyilvánosság. Elmagyaráztam neki, hogy a nyilatkozatot már elküldtük különböző fórumokra, s így a további sorsát nem ellenőrizhetjük. Utaltam arra is, hogy ez nyilatkozat, nem vitaindító. Lehetetlen minden aláíró ízlése szerinti szöveget alkotni, a nagy vonalak a lényegesek, s a funkciókból adódóan a gyors lépés, azaz: a cselekvés. Különösen akkor, ha épp azért került rá sor, mert a nyilatkozatban megfogalmazott álláspontot kizárták a nyilvánosságból. (Az erről szóló cikk kéziratát megküldtem neki.) Arra is megkértem, ha annyira rokonszenvezik az álláspontommal, akkor ne szégyenítsen meg engem és az ügyet – és nézze el a kommunikációzavarból adódó malórt. 11 pontját pedig (dacára, hogy értem vagy nem) hajlandó vagyok a következő *Múlt és Jövő* nemzetiségi bizniszről szóló összeállításában leköszölni – többre nem futja lehetőségeimből. Ami a nehezen követhetőséget illeti, arról legalább meggyőződhetek a *Népszabadság* olvasói is, talán nem vagyok egyedül, aki számára nehezen értelmezhető a „teológiai paráználkodás” és más hasonló fogalmak, különösen abban az állapotban, amikor attól félek, hogy rám csapják a nemzetiségi ketrecet – még ha az „a választott nép maradékának” (de alkotmányjogilag mások sincsenek kizárva ez örömből) „közösségi örömet” is okoz. S ez ellen pedig kultúráim, sőt vallásom felfogása szerint nem az ima segít, hanem a cselekvés. Ugyanis a zsidó vallás – ez valóban nagy különbség – nem a hit megvallásán, hanem a cselekedeteken alapszik. Ugyancsak nem látom az összefüggést a nemzetiséggé válás és az antiszemitizmus miatti félelem között sem. Jaj lenne nekünk zsidóknak, ha bárminő félelem lenne azonosságunk

alapja. A keresztény-zsidó párbeszéd (különösen a vele kapcsolatban hangoztatni szokott „kölcsonös megbékélés” eszméje – vajon a nem zsidóknak mivel kellene megbékélnie?) viszolyogtat. Párbeszédet azok folytatnak egymással, akik különböznek, akiknek érdekei ellentétesek. Zsidó és igazi keresztény között ismereteim szerint nem áll ilyen fenn – a keresztény vallás a zsidóéna egy változata. Kévs eleme nem zsidó eredetű. Ha a magyar zsidók magyaroknak számítanak, akkor még értelmetlenebb a párbeszéd mint metafora. Ebben a kontextusban mi nem „választott” nép vagyunk – Magyarországot, a magyarságot mi választottuk tudatosan – erről szól(t?) a történetünk, bármilyen tragikus véget is ért. Az ilyen rezervátum-filoszofizmus ártalmasabb ama jó öreg anti-nál. Ennek a kenetteljes és csak a médiában csillogó felszíniességéről, épp ez az eljárása is meggyőzőtt – ebből most sokat tanultam. (Egy másik médiában gyakran szereplő egyházi méltóságot is felkértem a csatlakozásra – fontosnak tartottam, hogy a lista reprezentatívan képviseljen minden szellemi nagyáramlatot – ő titkára útján udvariasan azzal hártotta el, hogy ehhez a hercegprímás engedélyét kellene kérnie.)

A Fórum szerkesztője nem állítja, hogy szeret vagy hogy a barátom. Ez sokkal szimpatikusabb. A frontok legalább nyíltak. „Az igazat mondd, ne csak a valódit” szakmai maximáját sajnos velem, s ügyemmel szemben felfüggeszhetőnek tartotta, ugyanis már második (nyilvánosságából kizárt) cikkemben feltártam a forrást (www.multesjovo.hu hírek), ahol számtalan nagy fajsúlyú csatlakozó neve található (cikkem négyet meg is nevezett közülük). Ezért Majsai írásának manipulatív felhasználása tőle sem elegáns. Hasznosabb lett volna annál időzni, hogy mi is a magyar zsidók nyelve – ez ugyanis konkrétum, mégpedig olyan, amely a nemzetiséggé nyilvánítás szempontjából perdöntő.

Ha nem mondhattam el álláspontomat a nemzetiség ügyében, akkor cenzorom (nem mindenki mondhatja el, hogy van neki ilyenje) talán megengedi, hogy egy talmudi példázattal zárjam mondanómat. *Miért pusztult el Jeruzsálem? Rabbi Johannan mondja. Az emberek egymás iránti gyűlölete miatt. Egyszer egy gazdag ember lakomára hívta meg Jeruzsálem előkelőit. A megbívatottak között volt ellensége Bar Kamca, aki a bázigazda Kamca nevű barátja helyett kapta véletlenül a megbívat. Az pedig azt hívén, hogy ellenlábasa ki akar vele békülni, eljött a lakomára. Amikor a ház ura felfedezte baragosát a vendégeregben, intett a szolgáinak, hogy dobják ki. Erre Bar Kamca könyörgött neki, hogy ne tegye ezt vele, ne szégyenítse meg a nagy nyilvánosság előtt. Megfizeti a fogyasztást, engedje egy kicsit maradni az asztalnál, az elő adandó alkalommal észrevétlen elmegy. Még mit nem? A bázigazda nem engedett a buszon-egyéből, s kegyetlenül és megalázó módon kibajította a*

—Eredeti üzenet—

Feladó: Kőbányai János

Küldve: 2006. január 3. 2:17

Címzett: Vörös T. Károly

Másolatot kap: Révész Sándor, Ungvári Tamás

Kedves Károly!

A rendeltem idézőjelben volt. Megküldtem neki a Népszabadságból kicenzúrázott cikkeimet, s megkértem, hogy írjon – hátha őt nem sújtják a személyes előítéletek.

A Népszabadságban megjelenő zsidó tárgyú cikkek nagy része abból a vagy szakmai járatlan-ságból, vagy előítéletességből fakadnak – amely a zsidó nemzetiségi ügy felkarolását is eredményezték. Ezt önmaga a Magyar Nemzet nem merte volna kezdeményezni. Csak akkor, amikor látta, hogy szabad, csak azután. Egy elemzésre lehet majd vállalkozom is. De mint főszerkesztőnek nagyobb lehetőségeid vannak ennek az elemzésnek az elkészítésére. Ungvári cikkének is az volt a lényege – hogy a millió cikk, amit a Népszabadság megjelentetett ez ügyben – az igazi zsidó problémák elhomályosítására szolgált.

A Komlós Aladár melléfogást most hallom először – remélem, most kihasználod a lehetőséget, amit nyújtottam, hogy valamit ebből lefaragj.

És vajon a Múlt és Jövő ismertetőjének kirekesztése nem tartozik-e a „melléfogás” kategóriájába? A fentiek fényében kérek gondolkodj el róla.

Üdv: Kőbányai János

—Eredeti üzenet—

Feladó: Révész Sándor

Küldve: 2006. január 5. 13:23

Címzett: Kőbányai János, Vörös T. Károly, Ungvári Tamás

„A kitűnő *Múlt és Jövő* című folyóirat aláírásgyűjtést kezdeményezett az aláírásgyűjtő különítményesek ellen. A folyóirat főszerkesztője, Kőbányai János, az *Élet és Irodalom*ban egyenest a holtak és a magyar zsidó hagyomány elárulásával vádolta a semmiből előbukkant bajkeverőket. Mások enyhébben ítélték.”

Ez lenne a „pozitív kontextus...”

S.

—Eredeti üzenet—

Feladó: Kőbányai János

Küldve: 2006. január 5. 21:15

Címzett: Révész Sándor

Másolatot kap: Ungvári Tamás, Vörös T. Károly

Tc.!

Kínos, ha valakit ki kell oktatni a magyar nyelv bizonyos összefüggéseiről, egy szöveg egyéb kontextusairól. Különösen, ha valaki egy ország médiáinak meghatározó posztján ül – a közdiszkurzus egyik moderátoraként. Nem tudom, mi a hízelgőbb, ha valaki előítéletesen gonosz, vagy csak szakmailag alkalmatlan. Ezt most nem szeretném eldönteni. (Bár vizsgálni kellene a kettő közötti összefüggést.)

Ungvári cikkéből (kontextusaiból) teljesen világos, hogy ő egyetért velem – az ő lendületes írásában a „good guy” szerepét szánja nekem. Tehát az egész cikk vonatkozik arra, akit ő egyetértőleg megidézt. Igazi íróként és felelős értelmiségiként megnevezte kiról van szó. Ezt cenzúrázta ki ön – erkölcsileg és szakmailag egyaránt vitathat-

tóan (eufemizmus). Míg a jómagamat és az ügyet lejárato közleményben a nevémet négyszer szerepeltette. (Mivel ön rendszeresen kizár a nyilvánosságból, vagy cenzúráz, ezért jogos az ön felelősségének is tekinteni olyan cikkírók szövegét is – amely az ön izlésének vagy céljainak megfelelnek – lásd a „theologiai paráznalkodásról” szóló eszmefuttatást.)

Jó, hogy idézi a mondatot. Nemcsak a nevémet cenzúrázta ki, hanem az utalást arra a cikkre, amelyet ön kizárt a nyilvánosságból. Ezúttal utánanyult, és egy mandíner megjelenést (a cikkemre, s egy központi gondolatára való utalást) is kicenzúrázott a nyilvánosságból.

A kicenzúrázott mondatnak volt még egy fontos információja: nevezetesen az, hogy a nemzetiségi ötlet szorgalmazói – a „semmiből jöttek elő”: – Hacsak a Népszabadság-legitimizálást nem tekintjük a semmi ellentétének. S ez lényeges tény megállapítás. Míg a kérdéses nyilatkozat szerzője sem nem szólalhat meg, sem pozitívan nem idézhető, addig a „semmiből jöttek” minden szavát lehozza a Népszabadság – ennek a nyomait próbálta eltüntetni.

A következményeit láttuk...
K.J.

—Eredeti üzenet—

Feladó: Kőbányai János

Küldve: 2006. január 5. 10:20

Címzett: Vörös T. Károly

Másolatot kap: Ungvári Tamás, Révész Sándor

Kedves Károly!

Alig küldtem el rovatvezetődnék nem is tudom, hanyadik kis leckémet, hogy kell/illik egy mondatot, egy cikket, s hatását, információit értelmezni – került a kezembe (a Zsidó nemzeti kisebbség honlapjáról) a mellékelt „írás”. (Sokszoros idézőjelben.) Ez nem egy szélsőjobboldali újságban jelent meg, hanem az MSZP Erzsébetvárosi honlapján íródott*.

Erdemes elemezni, mind a stílusát, hangját, s mint a benne rejlő nem-tudást.

Ez bizony a Népszabadság, s leginkább a te felelősséged. A nemzetiségi ötlet felkarolása már csak hab a tortán. Ez a rendszerváltás kora utáni módszeres kiostálása a zsidó kultúrának, társadalmi összefüggéseknek. Helyette a rezervátum (ál)részvét, a sólet-klezmer árvalányhajás zsidóság „bemutatása”, a rajta való vállveregető édelgés – ami törvényszerűen torkollott a nemzetiség fölkarolásába. Amikor Naftali Krausz több nyomdafestéket kap, mint Goldziher Ignác és Komlós Aladár együttvéve. Köves Slomo igen, Jakov Katztól Heller Ágnesig, s most újólaj Ormos Máriának** a könyvéről rövid hír sem. Sem a zsidóság 48-as szerepéről egy szó sem. És sorolhatnám.

Remélem, ez a szöveg elgondolkoztat.
Üdv: K. János

Nem válaszoltál a Komlós-cikkemre***

* Fügedi Ubul, MSZP Erzsébetváros, 2005. nov. 25.

** Ormos Mária: *A történelem vonatán. Európa és Magyarország a XX. században* (Múlt és Jövő, 2005).

*** A többes szám drámája, utószó Komlós Aladár *Irodalmunk társadalmi háttere* című kötetéhez. (Múlt és Jövő, 2006)

szolgálóival. Ez volt Istennek az utolsó csepp a pohárban – fejezte be történetét Ráv Jobannan – és nem sokra rá elpusztította a gyűlölettel teli szent várost.

Bizony mondom, nagy kár volt engem keresztény felebarátomnak megszegyenyítenie.

Kőbányai János

Jeruzsálem, 2005. december 13.

* A következő, a már nyomdában lévő *Múlt és Jövő* (2005/4.) bő összeállítást közöl a 15 év előtti nemzetiségi biznisz kísérlete és elhárítása dokumentumaiból. Ugyanez tartalmazza a *Népszabadság* rovatvezetőjével folytatott levelezésem a nyilvánosság és az abból való kizárás indokairól. Itt közöljük a lapzártáig beérkezett csatlakozók listáját és megjegyzéseit is. Az összeállítást az elmúlt két hónap ezzel kapcsolatos publikációinak a bibliográfiája zárja. (Ha ezért az információért fizetni kell, tegyen a szerintem lényeges és informatív kiegészítéshez egy x-et a szerkesztő, s a hirdetési tarifa szerinti összeget megküldöm a *Népszabadságnak* [a nemzetiségi kezdeményezők fizettek?]. Azonban ez a magyarázat is, a cikk, a hirdetés, avagy a kirekesztés (?) – a *Népszabadság* (s nem ön) dönt – integráns része, ezért nem cenzúrázható.)

•••

Ungvári Tamás SORSTALANSÁGTÓL A SORSVÁLASZTÁSIG

A Magyar Állam illetékes képviselői jóindulatú közönnyel szemlélik a zsidóság honi képviselői körüli hullámokat. Volt és jelen miniszterelnökeink ugyan felváltva járnak a pápához, míg egyikük Ariel Sharont is megtisztelte, de arról nemigen hallottunk, hogy akárminő fődiplomata Fröhlich dandártábornokkal mint táborig lelkéssel cserélt volna eszmét a hitéletéről. A magyar zsidóságot a hitközségek szövetsége képviseli hazánkban és a külvilágban. Hidegen hagyja a politikát az, mit kavarnak a szövetség székhelyén, a budapesti Síp utcában. Szolgálatukért a hitközségi elnökök mindaddig rendre megkapják a tisztí keresztet, amíg nem lesz tisztí Dávid-csillag, s ezzel a mindenkorí pénzbefizetések tetejébe az állami kötelezettségek maximuma teljesült. A gazdálkodás belső ügyeit ugyan megszelleztetik a lapok, de ettől mi sem változik. Ha egy elnök szembeszáll az ügyvezető igazgatóval, megfeszítik.

A hitközségek szövetsége az Eötvös József megszabta feladatok közül számosat örökölt. Az isko-

láztatást egy magánalapítvány és a Scheiber Sándorról elnevezett gimnázium szolgálja. A temetkezési kegyeletet azok is igénybe veszik, akiket csak a hagyomány és nem a hit kötött a valláshoz.

A múlt században a zsidóság dolgával addig foglalkozott az országgyűlés – Eötvös, majd Pauler Tivadar, Deák és Jókai –, amíg képviselőtűket a hitélet átvállalta. Az államilag felszentelt hitközség kezdeményezéséből épült meg a Szeretetház, ez a testület dolgozta ki a Magyar Zsidó Múzeum eszméjét. Megindította a hitközség az Izraelita Magyar Irodalmi Társulatot, felépítette az Országos Izraelita Tanítóképző internátusát.

A hitközségi hála nem ismert határt. A vallási recepció utáni zsidók felesküdték a kiegyezésre, a Tiszákra és a rend kedvéért a Habsburgokra is. A rabbiszeminárium a Monarchia utolsó pillanataiban kérte IV. Károlytól, hogy az intézményt Ferenc Józsefről nevezhessék el.

A hitközség történelmileg „Gutgesinnt” volt, alázattal hajolt a felsőbbséghez. Miért is ne? Joseph Roth híres *Radetzky induló* című regényében a galíciai tartományba látogató császárt a Tórát cipelegő zsidók fogadták, hiszen a császár a Jeruzsálem királya címet is viselte a keresztes háborúk emlékére. Ugyanezen zsidók nem figyeltek fel rá, hogy Ferenc József egyik rangja szerint Auschwitz hercege is volt.

Az országgyűlésben Istóczy Győző 1875 decemberében Romániát dicséri, ahol intézményesedni rémlett az antiszemitizmus. Három esztendő múltán nyíltan zsidózott, mire Trefort Ágoston elegánsan azt felelte, hogy Istóczy felszólalását „csak egy irodalmi essay-nak tekintem”. Antall József a huszadik századi demokratikus újrakezdés első miniszterelnöke név nélkül idézte Trefort Ágostont, amikor Csurka kiszólásait irodalmi munkássága részének tekintette, s eltűrte, hogy ezért kigúnyolják. Antall tudta, hogy a Trefort Ágostonra emlékező műveltség eltűnőben volt.

Amikor 1944. március 19-én a németek a Síp utcában kopogtattak, egyedül a tudós dr. Bánóczi Lászlóra akadtak. S csak később kerítették elő dr. Csergő Hugót, dr. Pető Ernőt, dr. Wilhelm Károlyt. A vészkorszak hajnalán a hitközséget, miként korábban is, felsőbb diplomával rendelkező személyek igazgatták. A háború után is dr. Sós Endre újságíró és hitközségi elnök jelentgette fel hitsorsosait a titkos-szolgálatoknál. A diplomát nem érdemes fetiszálni, de azért amikor a Rumbach Sebestyén utcai zsinagóga visszavételéről és hasznosításáról volt szó, a döntést hozó vezetőség iskolában eltöltött éveinek száma még a jelenlegi elnök, Feldmájer Péter jogi diplomáját hozzáadva is csekélyke összegre rúghatott. Ennek fényében érthető, hogy ezt a kalákát nem minden zsidó vallású vagy zsidó azonosságot valló magyar érzi magáénak, miután a hitközséghez kapcsolódó

—Eredeti üzenet—

Feladó: Kőbányai János

Küldve: 2006. január 6. 13:54

Címzett: Révész Sándor

Tc!

Hát épp az, amire a lehető legegyszerűbben utaltam. S amire ön ezúttal nemcsak egy politikai, társadalmi körbe tartozó szép példával szolgált (mely közös táborba vitte a Magyar Nemzet képviselte eszmevilághoz – most nem akarok pontosabban fogalmazni –, hogy mi magukban az eredendően közös a zsidó ügy megítélését és végkimeneteletét illetően), amelynek mint kutató úgy megörvendeztem a múltkorában. Ez a kis megjegyzése azonban a lélek rejtettebb padmalyaiba visz beljebb. A szövegértési problémát vissza igazkészik projektálni. Ebben nem a laposság a megrendítő, hanem a lélek meztelen vergődéséé, amely megakadályozza, hogy hivatását ellássa. A maga posztján szöveget értelmezni döntő jelentőségű. Ungvári Tamás a személyemre (névvel, hivatással ellátott) megjegyzése egyértelműen pozitív volt. Teljes azonosulásáról biztosította egy fél mondatban (hiszen író, tehát jól tud sűríteni) személyemet, lapomat, az aláírásgyűjtést, a nyilatkozatot, valamint az ÉS-ben megjelent cikket. Mindezt azzal is kiemelte, hogy egy másik kolléga magatartásával szembeállította. (Nevét szintén megjelölve.)

Ha nem zárta volna ki a nyilvánosságból a másik cikkemet, s annak információit – akkor az az olvasó arról is tudomást szerezhetett volna, hogy Ungvári Tamás aláírta a nyilatkozatot – mégpedig egy hirtelen jött, de szép mondat kíséretében, mint az a Múlt és Jövő nyomtatott változatában olvasható – persze az is 15 éve ki van zárva a Népszabadság nyilvánosságából. Ezek tények – s ha nem „egyértelműen pozitív” az idézett vagy vitatott szöveghely – akkor ezt észérvekkel illetet volna alátámasztani. De abban az állapotban, ahová ön – szerintem épp a zsidó kérdésben vívott személyes érintettsége révén jutott (és ez sajnos egy 150 éve húzódó traumatikus betegség), nincs helye a racionális megfontolásoknak. (Ungvári cikkének legértékesebb gondolata – a vallási keretből kilépett „pogány” zsidó problémája – ha jól emlékszem, ez az eredeti cikkben teljesebb volt.) Aminek a megvitatása komolyabb szellemi hozadékokat ígérne, mint ez a szerencsétlen nemzetiségi ügy – amely nem alkalmas arra (és ez a legnagyobb hibája), hogy a sok kínálkozó téma mellett gyűjtőpontja legyen a kibeszéletlen és traumatikus problémakörnek. És ezt önnek a maga posztján fel kellett volna fognia. Ezért maradandó károkat okozott a kialakulóban lévő rendszerváltás utáni Magyarország szellemi egészségügyének.

Ami a tegnap elküldött MSZP honlap szöveget illeti, az csak aláhúzza annak a cenzurális gyakorlatnak a gyilkos voltát, amelyhez ön oly makacsul ragaszkodik. Ha nem zárja ki a nyilvánosságból a Nyilatkozat és nyilvánosság című cikkemet, akkor nyilvános lehetett volna az a tény, hogy a Mésj felhívásához önként csatlakoztak, s csatlakoznak ma is. Ezek közül néhány nevet, pl. Fejtő Ferencét megemlítette maga a cikk is. De a honlap révén az olvasó tájékozódhatott volna a csatlakozók sokszínű skálájáról. Ahogy ön a kisebbségi különítményesek honlapját nyilvánossá tette (ahol többek között a Magyar Nemzet és a hasonszóru közlemények is olvashatók – a Nyilatkozat és a Múlt és Jövő összeállítására jellemző módon nem – úgy azért valamilyen szakmai és erkölcsi (szakmaerkölcsi) megfontolások okán ezt kötelessége lett volna. A következményét láttuk. (A Magyar Nemzet-cikk után gondolkodtam, hogy a lapot ennek a honlap-

nak a létezésének a tényére felhívjam – hiszen sokan csatlakoztak olyanok is, akik a Magyar Nemzet értékrendjéhez közel állnak, vagy álltak. De ettől valami visszatart, noha az ön cenzurális gyakorlata minden erkölcsi skrupulus alól felmentene.)

Ungvári Tamás biztat, hogy szóljak hozzá a cikkéhez, de ez nemcsak megalázó háromszori elutasítás után, de nonszensz is. Hiszen maga az Őr, aki ott ül a Törvény kapujában, mint az Kafka elbeszélésében olvasható.

De javaslom, hogy találja meg a módját, hogy a Múlt és Jövő honlapján található információ valamilyen formában nyilvánosságot kapjon, mert talán az információhiány romboló voltáról az MSZP honlapja megrendítő módon meggyőzte – ahogy a Magyar Nemzettel egy oldalra kerülés érezhetően rést ütött álmagabiztossága maszkján.

Kőbányai János

—Eredeti üzenet—

Feladó: Révész Sándor

Küldve: 2006. január 6. 11:49

Címzett: Kőbányai János

Elnézést, de én kiszálltam, ezt a hosszú levelet most már nem olvasom el.
S.

—Eredeti üzenet—

Feladó: Kőbányai János

Küldve: 2006. január 6. 13:54

Címzett: Révész Sándor

Tc. Miből szállt ki? Semmiben nem volt, s ez a maga baja.
K.J.

—Eredeti üzenet—

Feladó: Révész Sándor

Küldve: 2006. január 6. 12:43

Címzett: Kőbányai János

Másolatot kap: Ungvári Tamás; Vörös T. Károly

Rövideket se.

—Eredeti üzenet—

Feladó: Révész Sándor

Küldve: 2006. január 11. 9:47

Címzett: Kőbányai János

Tc.
Kérem tegye közzé a Múlt és Jövőben az alábbi olvasói levelet:

Kőbányai János az e-mailen folytatott levelezésünket a megkérdezésem nélkül közzétette. Ez mélységesen etikátlan ugyan, de nem zavar, mert a közölt levelek minden szavát büszkén vállalom.

1999-es vitánkra utalva Kőbányai azt írja, hogy „Válaszom, *Cinkosok* közt... már nem jelent meg a nyilvánosságban, ennek oka lehet Bossányi Katalin tragikus halála.” Ez hazugság. A *Cinkosok* közt 1999. szeptember 27-én megjelent a Népszabadságban. Én erre rövid viszontválaszt írtam, ami viszont valóban nem jelent meg. Kiváló elődöm (aki nem a Fórum, hanem az Érvék, vélemények rovatot vezette, és azt sem ő alapította, de ez lényegtelen), azzal adta vissza az írásomat, hogy a szerző viszontválaszával a vita lezárul.

Révész Sándor

kulturális alapítványok és egyesületek igazgatótestületét is nagyjából az azonos kicsiny csoport emberei népesítik be. A hitközségek szövetségének elnökválasztási, leváltási, közgyűlési mutatóváltásainak érthetetlenül nagy teret szentelt a hazai sajtó anélkül, hogy tüzetesen elmagyarázta volna, miről szólt a tragikomédia. Veszekednek a zsidók, hadd veszekedjenek.

Ez időtt merült fel újól a magyarországi zsidóság kisebbséggé nyilvánításának jól időzített ötlete. A kilencvenes évek elején már diszkreditált lázálomba a hitközségi válság lehelt életet, s talán az új országos választások közelsége is.

Mit kérnek a kezdeményezők? A sorrendet megelőzve azt, hogy ők képviselhesék a magyar zsidóság elvilágiasodott, de zsidó azonosságtudatot valló csoportját. A hitközség, mint új elnöke kifejtette, a vallásos érzést szeretné megerősíteni. Hát a belgák – hogy egy régi viccet idézzek – hová álljanak? Ki képviseli a nem vallásos zsidókat?

Hazánkban szabad a vallás- és az identitásválasztás. Miért ne választhatnának kisebbségi identitást azok a zsidók, akik az újszülött etnotudat messiásainak nyomába szegődnének? A szabályok némi csűrésével-csavarásával egyezzer aláírás elegendőnek rémlik ahhoz, hogy a kérdést az országgyűlés tűzze napirendre. Eddig ugyan sohasem volt többség, mostantól kisebbség lesz a zsidó.

A kitűnő *Múlt és Jövő* című folyóirat aláírásgyűjtést kezdeményezett az aláírásgyűjtő különítmények ellen. A folyóirat főszerkesztője, Kőbányai János, az *Élet és Irodalomban* egyenest a holtak és a magyar zsidó hagyomány elárulásával vádolta a semmiből előbukkant bajkeverőket. Mások enyhébben ítélték. A *Szombat* főszerkesztője szemmel láthatóan örült annak, hogy a hitközséget támadják, ezért rábiccentett a szabad identitásválasztás dogmájára.

A közösségi identitás azonban nem választható szabadon. Az etnikai és kisebbségkutatás nagy számmal tart számon csoport-azonosságot képező erőket (a Magyar Tudományos Akadémia nagy tekintélyű intézetében is). Ez a kutatás éppen a választás olyan megkötöttségeit elemzi, mint a kollektív emlékezet és a történelmi hagyomány szükségessége ahhoz, hogy legitim képviseleti csoportot szervezhessen valaminő politikai akarat. A neokisebbségi önkéntes tűzoltók s önjelölt képviselők nem támaszkodhatnak precedensre vagy bármilyen kisebbségi közösség emlékezetére. A kisebbségi jogok ugyanis nem a kisebbségképzést, hanem az azonos jogok biztosítását jelentették történelmileg.

A „vaskancellár” Bismarckot bankárja Gershon Bleichröder győzte meg arról, hogy Románia függetlenségének feltételül a zsidóság állampolgári egyenlőségét szabja. Vagyis a kisebbségnek biztosítson egyenlő jogokat.

Az első világháború utáni békeszerződésekben az újrarájzolt térképű Kelet-Európára szabták fel-tételül a zsidóság és más kisebbségek állampolgári egyenlőségét. A román delegátus a foga között mormolta, hogy a nagyhatalmak hozzák a törvényeket, de mi alkalmazzuk őket. Az új, területében csaknem a duplájára hízott Lengyelország államelnöke, a zongoraművész Ignacy Paderewski elébb vitézül harcolt a békeszerződés kisebbségi kitételei ellen, majd fogcsikorgatva elfogadta azokat. Trianon sebeit a független Magyarország nem tudta másképpen megtorolni, mint a *numerus clausus*szal, a zsidó egyetemi hallgatók számának korlátozásával. 1927-re azonban a *Népszövetség* nyomása a törvény módosítására kényszerítette Bethlen Istvánt. Ekkor is, mint történetének egész folyamán, a kisebbségi jog a polgári egyenjogúságot és nem az elkülönített jogot jelentette.

Az első világháború utáni Lengyelországban a zsidóságnak kisebbségi képvisellete működött két esztendeig az ukránokkal közösen. Azután feloszlott a kisebbségi szövetség, s a jobboldal nyomására akadozott vagy megszűnt a zsidó iskolák támogatása. A békeszerződés kisebbségi kikötéseit még a független Lengyelország mondta fel a jiddis nyelv betiltásával egyidejűleg.

A zsidó kisebbségvédelem ott volt igazolható, ahol igen eltérőek voltak az országhatárokon belüli nemzetiségek kulturális különbségei. A Lengyelországhoz vagy Romániához csatolt területeken a megnövekedett lakosság tetemes része idegen anyanyelvű volt, így magyar, vagy jiddis, vagy ukrán. A kisebbségvédelem e csoportok anyanyelvi vagy kulturális pajzsát kínálta fel rendszerint külső nyomásra.

A magyarországi zsidóság anyanyelve magyar, túlnyomó többségének a nemzetisége is az. Magyarország egyéb kisebbségei attól kisebbségek, mert a geopolitikai változások vagy az egyszerű migráció ide szorította őket. Eredendően idegen anyanyelvűek, kulturálisan egy másik anyaországot reprezentálnak.

Mi lenne azonban a zsidó kisebbség anyanyelve, ha nem a magyar? Az új kisebbségi zsidót hitehagyottnak, pogánynak képzelik el. Aligha valószínű azonban, hogy ez az újzsidó akár az ótestamentumi héberrel, arameussal vagy a jiddissel, a szefárd spanyol ladinóval közelebbi ismeretséget ápolt volna. Nyelv nélküli pária-nemzetiség lenne, ha valamely törvény lombikjában létrehoznák.

S ugyan melyik anyaországtól szakadt el ez a képzelt kisebbség? Erre a neozsidók okkal kerülgetik a választ. Akkor is bajba kerülnek, ha kimondják, akkor is, ha elhallgatják.

A zsidókat kisebbséggé nyilvánító kezdeményezés történelmietlen, komolytalan, ám ettől még ropant veszedelmes. Azért is, mert hatvan esztendővel a vészorkorszak után eltakarja a zsidó identitás

—Eredeti üzenet—

Feladó: Révész Sándor

Küldve: 2006. január 11. 9:53

Címzett: Kőbányai János

Elnézést. „Ez hazugság” helyett írjuk azt, hogy „Ez nem igaz”, mert a hazugság szándékos, Kőbányai úr pedig nem föltétlenül szándékosan állított valótlanságot.

RS

—Eredeti üzenet—

Feladó: Kőbányai János

Küldve: 2006. március 2. 10:52

Címzett: Vörös T. Károly

Kedves Károly!

Látom megint izgattok a „zsidó nemzetiség” mellett, rövid időn belül a második cikk sugallja* – noha az elkeseredettség hangján, hogy még így sem megy –, hogy aki teheti, menjen el abba a kávéházba, s szavazzon a furmányosan fele semként megteletként aposztrofált listára... Férfias lenne megvallani, miért nyomjátok ezt?

Közben Komlós Aladár újabb könyve is (nem zsidó témáról szól) is ki van zárva a Népszabadság nyilvánosságából – mind a bemutatója, mind a megjelenés ténye.

Mindezt a dokumentáció kedvéért jegyzem meg, s persze, hogy erről értesítettelek, s hogy a kérdést föltettem. Meglepne, ha lenne rá válasz.

Minden elméletem igazolásának beteljesítéséért köszönettel.

Kőbányai János

* Czene Gábor: Vallás kontra kisebbség, *Népszabadság*, 2006. febr. 22., Czene Gábor: Lassan gyűlnek a zsidó aláírások, *Népszabadság*, 2006. márc. 2.

—Eredeti üzenet—

Feladó: Kőbányai János

Küldve: 2006. április 1. 6:01

Címzett: Révész Sándor

Másolatot kap: Vörös T. Károly

Tc.!

Valami azt sűgja (persze, ha tévedek, megkövetem), hogy nem várja izgatottan válaszom, s hogy megjelenhessen a Múlt és Jövő hasábjain. De hát nekem is vannak más tennivalóim.

Természetesen – ez alapvető erkölcsi követelmény – nem asszimilálódok az ön cenzurális gyakorlatához még „fogat fogért” alapon sem.

Sajátos olvasási diszlexiájára már nem először figyelmeztetem. Ha rendszeren elolvasta volna a cikk- és dokumentumgyűjtemény kopfját, akkor kiderült volna a számára, hogy a közlés indoka éppen a történelmi mozzanatok megmentése – az afelett történő aggodalom, hogy az emlékezet átfest-színez-szelektál-hallgat. Ezért kiegészítését örömmel veszem – nekifuthatott volna kisebb vehemenciával is – persze, ha nem magából indul ki. Annál is inkább örvendetes a helyesbítése, mert Bossányi Katalin emlékét újabb, pozitív vonással egészíti ki. Köszönet érte.

Hasonló zavarai miatt nem olvasta levelezésben az utalást, hogy válaszeit dokumentálni fogom – ha „nincsenek szerzői jogi problémái”. Csak vállalja tovább is büszkén (s lehetőleg minél nagyobb nyilvánosságban) kirekesztő gyakorlatát

és hajlandóságát. Mint „liberális” (a jelek szerint azonban bolsevista) sajtómunkásnak, aki a régi rendszert is megkóstolta, milyen más ötlete lennének az effajta cenzúra lelplezésére? Ötleteit az újabb lapzárta előtt még megoszthatja a nyilvánossággal.

Szintén antropológiai kíváncsiságomat elégítene ki, ha megindokolna, hogy milyen alapon követeli a Múlt és Jövő nyilvánosságát, ha ön ugyanazt megtagadja tőlem. Egy ügyben, amihez önek csak érintőlegesen van köze (nem ön szerkesztette akkoriban a Fórum rovatot), miközben olyan közleményekre való reagálást tilt ki a nyilvánosságból, amely névvel, laccímmel jómagamat és ügyemet pocskondiázza. Ha virtuálisan is, de mi alapozza meg ezt az optimizmusát? – amiben egyébként nem kell csalatkoznia. Ez bizony nem áll ama arany szabály alapján, ami civilizációnk és kultúránk (nem nemzetiségi, noha zsidó keletű) alapja: „amit nem kívánsz magadnak, ne tedd felebarátoddal”.

Végezetül érdekelne – főszerkesztője nevében is –, hogy olvassa-e a Népszabadságot, ahol Kertész Imre (a Mész) nemzetiségi összeállításának is olvasója) a „nemzetiségi ügy erőltetését” a zsidóknak a magyarságról való leválasztási kísérleteként értékelte – a holokauszt árnyéka súlyában.

Vajon a sok erőltető cikkért és cenzúráért a maga rovatában, s az ún. tudósításokéban – mikor születik bocsánatkérés a rovat, a lap részéről?

A Mész szamizdat nyilvánosságában ez a kérdőjel dokumentálódik ezúttal is a történelem számára.

Kőbányai János

—Eredeti üzenet—

Feladó: Révész Sándor
Küldve: 2006. április 3. 11:13
Címzett: Kőbányai János

Tisztelt Kőbányai Úr!

Zaklatott soraiból azt veszem ki, hogy kínos tévedését nyilvánosan is el fogja ismerni. Ennek őszintén örülök.

Tisztelettel!
Révész Sándor

• • •

—Eredeti üzenet—

Feladó: Kőbányai János
Küldve: 2005. december 5. 5:38
Címzett: Kovács Zoltán

Kedves Zoltán!

Mint látom az És-ből, hogy nincs unalomra ok, zajlanak a viták benne. A nemzetiségi cikk közlését még egyszer megköszönöm – mert az ügyet sikerre vitte. Az egész világban egy csomó web lap rálinkelt (ez új médium számomra) és igen szép karriert futott be. S akik megtudták, hogy ezt a Népszabadság nem közölte – azok igen elgondolkodtak a jelenségen. A méregfogat azonban sikerült teljesen kihúzni, mint gondoltam. Ha látta a Népszabadság vasárnapi számát*...

Itt mellékelem, amit erről írtam, már csak a keletkezéstörténet okán is.

Kérdésem – „sajtómunkásilag is”. Hogy leköznéd-e? Ha mint várható (hallgatnak) ők ezt is

valódi problémáit. Történelme során a zsidóság hézagatlanul integrálódott a magyar nemzetbe, tekintet nélkül arra, hogy a nemzettestben keringenek még az immunrendszerét mérgező anyagok. A kisebbségi zsidóság ötlete Trianont idézi, s ezzel egy ország identitását sebz meg. Nem a zsidót definiálja, hanem a nem zsidót, akitől egy kisebbséget védeni kell. A jelenlegi országhatárokat a győztes nemzetek alakították úgy, hogy utána gyógyírként felkínálják a kisebbségvédelmet.

Az integrálódás más, mint az asszimiláció. Anyanyelvi és kulturális közösséget jelent, amelyik nem zárja ki a többféle kulturális identitás választását. A magyar zsidóság kiemelkedő szerepet játszott a magyar kultúra ápolásában. Ugyanilyen kimagasló volt a teljesítménye a holokauszt traumájának feldolgozásában. A közös magyar és a zsidó kulturális emlékezet szerves része Szabó István magyar filmrendező remeke, *A Napfény íze*, vagy Kertész Imre magyar író Nobel-díjjal jutalmazott műve a zsidó sorsról a *Sorsstalanság*ban.

Az út a sorsstalanságtól a sorsválasztásig vezetett. A kisebbségi visszaminősítésnek egyenrangú szabad polgárból kegyelmi jogon kivételezett hontalanná nincs esélye, nincs történelmi vagy társadalmi igazolása. Az egész felbuzdulás talán mégis szolgálhat annyi tanulsággal, hogy megannyi alapítvány és kulturális egyesület a különböző fesztiválok népszerűség-hajhász felszíniessége, a nyilvánosságot provokáló hétágú gyertyatartók közszemléje után valóságosan kezdje el az emlékezet munkáját. Az auschwitz-i és a Páva utcai kiállítás kudarca után maradt elvégzendő feladat.

A 2005. esztendőben a zsidó hanuka és a keresztény karácsony egybeesik. Kellemes ünnepeket.

• • •

Kőbányai János

KEDVES BENKŐ BALÁZS!

Az *Élet és Irodalom* 2006-os év első számában két cikk is reagál a zsidóság nemzetiséggé nyilvánításáról szóló cikkemre. (*A biány tényei, És*, 2005. nov. 18.) Az egyik címétül a nevet választotta (Benkő Balázs: *Tisztelt Kőbányai János!*), s meglehetősen pökhendi hangon (eufemizmus) igyekszik leszámolni szempontjaimmal (jómagammal?), a másik, Kertész Péteré (*Ha elhal a vallás?*) nagyjából az én álláspontommal ért egyet.

Minden tiszteletlensége (ismét: eufemizmus) ellenére Benkő Balázs írása áll hozzám közel. (A másik sokáig fecsegését végig sem bírtam olvasni. Legalább riporterileg feltárhatta volna, ha már földiek, hogy ki ez a két semmiből leejtőernyőzött szentendrei zsidó ébredő?) A csak látszólag para-

doxonban benne foglaltatik a cikkem (és más, más-hol pedig nem közölt, de *à la* számozott a *Múlt és Jövő* 2005/4. számában mégis dokumentált) zsidó nemzetiséget tárgyaló írásaim lényege: a magyar zsidóság nemzetiséggé nyilvánításának ötlete („biznisze”) azért okozott végzetes károkat, mert az új demokráciánkban újra és újra előtűremkedő „zsidó kérdést” a leg„zoák-utcsásabb” utakra kanalizálta. Ugyanis a fiatalember (nem hinném, hogy tévednék, hogy megszólítottam ne lenne innen a harmincon) igen erősen végiggondolt problémái mögött – szerencsére – nem egy újabb gittegylet felállításának hő vágya áll, hanem az ifjú vállra nehezédő magyar zsidó történelem vagy a magyarság és zsidóság közös történetének antinómiái. Az ebből következő szépen és pontosan artikulált helyzetmegállapítását maradéktalanul osztom: „Ami maradt »a szerelemtől egymást fojtogató új nép« reményéből, a gyanakvó és baljóslatú zűrzavar, a máig meg nem válaszolt kérdések: kié hát Magyarország, kik benne a zsidók, kik a magyarok, mit vesznek el, miközben adnak vagy adni látszanak.

A magyar nemzet Trianon utáni identitásválságának kulcsponja ennek az együttlésnek a története: ez az asszimiláció, mert adott és elvett, és mert Trianon utólag érvénytelenítette a téteket. Történelmietlen főnntartása illúzió, káros illúzió magyarnak és zsidónak.”

Még az indulataival is a legmesszebbmenőkig azonosulok. Egyrészt, mert ez az általa – is – vázolt helyzet indokolja a legdühösebb és legkeserűbb indulatokat (amelyek oly rokonak az enyéimmel), másrészt, mert elismerem, hogy a fiúknak joga, sőt talán kötelessége is, gyűlölni az apákat – s ennek is tökéletesen megfelelt ez a megszólítás-megszólalás. Szelíden jegyezném meg – de ez mondandómon nem változtat –, hogy ha az előtünk járókat nem is, de a tényeket illene tisztelni. (Ama poétikai megfontolások okán például, hogy akkor hengerel az a henger igazán, s kiált a felkiáltójel, ha ezekre az „apróságokra” is ügyet vetünk.)

A magyar zsidóság története – azé, amelynek folytatói vagyunk – bizony csak a XIX. század elején kezdődött el. (Lehet néhány nyugat-magyarországi közösséget húsz évvel előrébb datálni, de ez a lényegen nem változtat.) S nem elegáns nekem szegezni a Pap Károly-osan feltett kérdést (épp nekem, aki minden sorát kiadta, s itthon kommentálatlan világhírét megalapozta): „A két kérdés: létezik-e a zsidó nép, és te e népből való vagy-e, őseid hite és szándékod szerint?” Mintha arra nem válaszoltam volna nyilvános, ha a nagynyilvánosságba be nem is került 25 éves tevékenységgel. Ha az új *Múlt és Jövő* – zsidó kulturális folyóirat, ahogy a címlapján ez szerepel – 15 évfolyamának, vagy a közben könyvkiadódóvá is fejlődött vállalkozás 140 könyvének az információja nem ért el a fiatalemberhez – ezt sajnos igen el tudom képzelni – olyan komplex adalék, amely csak aláhúzza a megvezetést, amely a végig nem gondolt és beszélt, történelmi, társadalmi és kulturális kérdést ilyen homályos erdőbe tévelyítette. Idetartozik a sok jó történelem-

kizárják a nyilvánosságból. Itt ugyanis sokkal mélyebb „összeesküvésről” van szó, s mint ezt látod, egész megdöbbentő eredménnyel. (Igen sok emberben félelmet kelt ez a Népszabadság-magatartás.)

Tudom, hogy nem ildomos, kellemetlen másik lap „politikájába” beleszólni. De mit lehet tenni? A MésJ nem nyilvánosság ezzel szemben. Arra gondoltam – innen nem tudom felmérni a hatását –, a Magyar Nemzetbe közölni, azzal, hogy így akarom rá felhívni a figyelmet. Egyszer megtettem provokatív szándékkal – amikor egyetlen szociális napilap sem volt hajlandó közölni, hogy ama 12 éves palesztin fiú halálát – akinek a filmriportja bejárta a világot – nem izraeli golyók okozták. Persze az És kényelmesebb és kockázatmentesebb lenne, mint Lovassal egy gyékényen.

Barátsággal: Kőbányai János

* Szántó T. Gábor: Az identitásválasztás alapjog, *Népszabadság*, 2005. nov. 19.

—Eredeti üzenet—

Feladó: Kőbányai János

Küldve: 2006. január 18. 3:17

Címzett: Kovács Zoltán

Kedves Zoltán!

1. Nemigen örülök annak, hogy nem válaszolsz – ez így nem párbeszéd. Noha sokadszor hangsúlyozom – noha megértem.

- - -

3. A nemzetiség. Nagyon megértelek, hogy ebbe az erdőbe nem akarsz belemenni.
De

a. egy ilyen személyre szóló támadás (ez is eufemizmus) esetén szerintem nem lehet megvonni a válaszadás jogát. Ez sajtómunkási becsület – ez ügyben épp az És emelt szót nemegyszer. Ezt gondold végig. Mivel nem írtam konkrét tényeket – a válaszómmal elegáns úgy lezárni, hogy a szerk. megjegyzést fűz hozzá, hogy nem kívánja folytatni.

b. Szakmailag ha már teret nyitottál, nem volt helyes hosszú összefüggéstelen szöveget lehozni (Kertész Péter), és egy ennyire vad és alap nélküli cikket – ha nem akartad provokatív módon a vitát gerjeszteni.

c. Általában. Ezt bele is akartam venni a szövegbe. Azt az ajánlatomat – ha emlékszel – amikor a Páva project kapcsán írtam –, hogy az És folytassa le azt az elmaradt kibeszélést (külön források szerzésével – mellékletként). Hiszen ez az ügy is azt mutatja, hogy lépten-nyomon kicsur-

ran ez a láva – és végül is nem lehet megspórolni a papírt és a keszvet – és egy kiadás, történelmi (egy ilyen volt csak, a XX. Század körkérdése 1917-ben) vita éppen hogy papír- és ügyspóroló hatással lenne. És az És dicsőségét öregbítené.

Tehát kérem, hogy az említettek fényében gondold át és tisztelj meg válaszzal:

Üdvözlettel: Kőbányai János

—Eredeti üzenet—

Feladó: Kőbányai János
Küldve: 2006. február 6. 1:48
Címzett: Kovács Zoltán

Kedves Zoltán!

Belátom, hogy életed legkomolyabb szerkesztői idejét éled, s nemigen lehet másra energiád. (Nem tudom eldönteni, hogy helyes-e, jó-e az elmúlt rendszerrel való szembesülést épp az ügynöki tevékenységen keresztül konfrontálni? Egyik írást olvasva igen, a másikat olvasva nem: azaz felfokozott feszültségben tart a kérdés, s ez viszont szakmailag egyértelműen pozitív eredmény. Őszinte elismerésem.)

De más ügyek is vannak – a magunkét pedig közben súlyosította egy alkotmánybíróági döntés. (S hogy a sajtónak milyen szerepe, felelőssége van ebben – bizonyíték rá az egyik alkotmánybíró különvéleménye, aki erről a hatásról is megemlékezik.)

Ezért csak szelíden és kollegiális empátiával jegyzem meg, hogyha személyemet és ügyemet durván megkérdőjelező válaszcikkemet nem közlöd, akkor kénytelen leszek publikálni a magam szamizdat nyilvánosságában, a sorsát illető rövid lábjegyzettel.

Üdvözlettel: Kőbányai János

—Eredeti üzenet—

Feladó: Kőbányai János
Küldve: 2006. február 28. 12:18
Címzett: Kovács Zoltán; Novák Attila

Kedves Zoltán!

Miközben türelmesen várom, hogy megjelenjék a Benkő Balázsnak szánt válaszsom, újabb cikk támadt nekem az És-ben*. (Az internetes kiadásban a feuilleton rovatban akadtam rá – majdnem hogy véletlenül. Gondolom a papír változatban ez a publicisztika vagy az Agora rovatban jelent meg – hiszen semmilyen irodalmi jelleggel nem bír.) Egyet tudok érteni azzal, hogy nincs tér mindenre válaszolni, noha, mint az előző levelemben kifejtettem, ilyen erős személyes megtámadás okán erre módot kellene nyújtani, annál is in-

könyv leírta (de igaz, nem receptált) magyar zsidó narratíva bosszantó nemtudása is. (Ha a Múlt és Jövő létezése és munkája mégis ismert lett volna megszólított számára, szomorúsággal töltene el, mert az jellemmel kapcsolatos problémákra világítana, amelyek egyébként szintén akadályozzák az egészséges gondolkodást.)

Továbbá a tényekkel való tisztába jövés és látás megóvna a nyitott ajtók döngetésétől, hiszen a hasraesésből ritkán következik előrébb haladás. Hiszen egy – 1911-től – cionista kulturális folyóirat nagyjából hasonló szellemben történő folytatása (1988-tól) talán felmentene az alól, hogy a feltett kérdés számon kérhető legyen. (S épp az És-ben, amelynek bizonyos közleményei [1996. nov. 29., dec. 13., 1997. jan. 24.] s még egy per is, *fajelméletelességgel* értékelte ezt a produkciót.) Mindebből következik a tény (melyet cikkem egy mondata nem megcélzott, de határozottan állított), nevezetesen, hogy a zsidó néphez tartozásnak van egy szintén történelmileg lefoglalt, létező és sokféle árnyalataiban működő létezésformája: a cionizmus. (És Izrael állama.) A magyar zsidó nemzetiség hibridje ezt a cionista alternatívát kérdőjelezi meg. (A mai cionizmus nem állítja feltétlenül a „felmenést”, azaz az *aliját* Izrael országába, de a szoros együtt lélegzést a politikai és kulturális központtal, Jeruzsálemmel, annál inkább.)

Abban azonban egyet kell értek kihívómmal, hogy mind a zsidóság hagyományos (valláshoz kötődő) és mind a modern (a cionista) formái ma Magyarországon nem nyújtanak sem választ, sem szellemi attrakciót egy útkereső fiatalember számára. (Az általam újraalapított *Múlt és Jövő* ezt célozta meg. Lehet, kudarccal.) Ez igen keserű pohár. Magam kiittam, ha talán még nem is egészen a fenékig. S nem azért állt elő ez a helyzet, mert a hitközséget és a cionista gittegyleteket nem a megfelelő személyek vezetik. (A nemzetiségi ügyben lezajlott médiafelvétel sajnos e sekélyes és sehova el nem vezető érdekek mentén tartotta seregszámláját.) Hanem azért – s itt van az igazi ellentét közöttünk –, mert a magyar zsidó történelem befejeződött. Igen megdöbbentő volt ezzel éppen nekem szembesülnöm, aki épp arra tette fel az életét, pontosabban: ezért változtatta azt meg, mert azt hittem, hogy a szabadság megnyílásával a történet folytatható. Folyóirat-szerkesztői pozíciómból megvan a rálátásom e vizsgáltalan tényre – hiszen a szellemi teljesítmény a legérzékenyebb műszer egy nép létezésének és minőségének fokáról. (A nemzetiségi vita „irodalma” ezt fényesen igazolja, bár ne tenné.) A folyóirat és a könyvek kiadásával járó sokrétű tevékenység is szintén e felismerésben erősített meg. A holokauszt olyan irtózatot pusztított végzett sorainkban, hogy egzisztenciális létezésre igen, szellemi folytatásra, újrakezdésre nincs mód. S ezt a szellemi létezést a magyar társadalom sem bátorítja, akarja. (Kis példa erre a cikkemben is említett köztéri emlékmű hiánya, amely ismerné a *sz* betűt.) Szellemi azonosság nélkül, ebben bizonyára egyetértünk: minek létezni? Tapasztalaim egy esszében foglaltam össze, amelynek a címe sűrítve jeleníti meg a tartalmát:

„Halott arcán növekvő szakáll” (Kortárs, 2000/9., kis pamfletként magam is kiadtam, Múlt és Jövő, 2001). Ez a válasz egyúttal arra is, hogy „kikről írtam a cikkemet” (s persze még gyötrelmesebben arra, hogy kiknek, milyen legitimitás alapján csinálom a Múlt és Jövőt?).

Akikről/azoknak, akik vagyunk és mégsem. Ilyen szomorú állétezés is létezik. Ezzel nehezebb szembesülni, mint a pusztá egzisztenciális létezésből szellemi vagy gyakorlati álményeket konstruálni.

Kedves Benkő Balázs, ez az illúzió(remény)vesztés, bizonyára egy induló élet számára még kiábrándítóbb, mint nekem. **Lehetetlen egy sorsnak úgy nekivágni, hogy nem táru előtte tér – teljességet ígérő alternatíva előtt.** („Sors nyiss nekem tért!” Petőfi.) Márpedig ha valamilyen formában zsidóként elkötelezett (mint azért szövegéből kiderült, a Tórának is, hiszen anélkül nincs zsidó szellem, kultúra) – teljes életet csak zsidóként élhet. Ehhez való jogát és dühét a legmesszebbmenőig méltányolom. Ha nem is segíthetek, noha szerettem volna. (A gyűlölet sem segít, csak a feszültség ideiglenes oldásában.)

Erről a dilemmáról kellett volna beszélnünk. Nekünk (de, amint a megszólításából kiderül, mi magunk sem tudunk) s az egész magyar társadalomnak. Mert olyannyira megtizedeltünk, meggyengültünk, hogy az ő jóakarata nélkül megoldásokról hiába ábrándozunk. S persze nem volt történelmünknek egy pillanata sem, hogy ezt nélkülük megtehettük volna, hiszen bennünket ha elmentmondásosan is, de el- és befogadtak itt. Most, 60 évvel a katasztrófa után a magyar társadalom nem akar talpraállításunkban részt venni, vagy még nem érett meg rá. (Félő, mire ez bekövetkezik, mi már nem is leszünk.) A holokauszt megmaradottjait, megalázottait és megnyomorítottjait és nemzedékeiket végképp magára hagyva most egy rezervátum-gettóba tessékelné. Ez nyújtana most kényelmet, megnyugvást. Ez a nemzetiségi fölvetés recepciójának igazi üzenete. Erről szól a politika, s a vezető értelmiség cinkos („aki néma”) hallgatása. S ebben a szégyenteljes folyamatban az „itt a piros, hol a piros” alapon a médiumokban szélsébesen svindlízó „szentendrei üzletemberek”, mint a szerker rúdjárá telepedett legyek, hiszik, hogy ők húzzák a szerkeret. Pedig csak ürügyként, s legitímációként szolgálnak e kisszerű véghez, mely lehet a reformkor kezdetétől, Széchenyi nevezetes tinta hasonlatától („Már az, ha az angol, a francia szabadítja fel őket, mert a nagy tó vizét egy palack ténna nem rongja meg, de meg a magyar levelet” – írta) hordja magában végzetét. (Dicsőségesen, megrázó és igaz emlékművet hagyni – ebben látom mostani feladatomból értelmét – az is valami lenne.) Nem hinném, hogy ebben a kispályás végjátékban szeretne részt venni. Amelyben ifjú nagyot és szépet akarását (vagy „földbe döngölő” hevületét) valamely zsírosnak hitt stallum elnyerése és pengelapos politikai érdekek mérlegein porciózzák.

S amiben nem veszíteni, hanem csak elveszni lehet. Jeruzsálem, 2006. január 15.

kább, mert se szeri, se száma az ilyen válaszoknak az És-ben.

S azzal is messzemenően azonosulok, hogy mások is fejték ki a véleményüket, akár jómagamat a „földbe döngölve” is. Eggyel azonban nem tudok egyetérteni, s amely ellen a leghatározottabban tiltakozom. S tiltakozni kellene jómagadnak is, lapod híre, hitele védelmében, amelyre éppolyan kényes vagy, mint én a Múlt és Jövömére. Hogy lapod hasábjain a tények ellenőrzött igazak legyenek.

Novák Attila írása engem egy jobboldalra kacsintó, Trianonért kesergő magyar nacionalista zsidónak állít be. Ez nem igaz. Ez hazugság. És aztán elverni a port a hazugságon... hát elég kispálya. Ez már másodszor fordul elő szegénnyel az És hasábjain – úgy kell nekem, mert kezdeti bátorítás után nem közlöm a Múlt és Jövőben – egyébként az itt említett jellemproblémák okán, amelyek óhatatlanul a minőséget is befolyásolják. Láthatad az általad leadott cikkben, s a sajnos nem közölt, de máshol megjelent felhívásban is, hogy ez a kép hazugság, s mégis megjelenített az És-ben. Amelyet egyébként a cikkben furmányosan „társai”-ként jegyezve a magyar értelmiségnek nemcsak java, de a kérdés legismertebb szakértői írtak alá. Tehát ez a csalás ha ellenem is irányult, több száz értelmiségit is ér Fejtő Ferentől Jeney Zoltánig, Voigt Vilmostól Vámos Tiborig, vagy persze a cikkben pozitíven citált Heller Ágnesig. (Ennyien írták a kiáltványt alá a honlapunkon.) Ha igaz, hogy te olvasod-szerkeszted a lap első felét az irodalmi részig (valaki ezt mesélte), ez emberfeletti feladat – de ha anyagiilag megengedheted, lebeszelnék róla. Muszáj lenne egy (hazugságvizsgáló) kontrollt felállítani – ezzel egyébként a sok helyet foglaló mellékvitakéjét is lehetne venni.

Leginkább azért kár, hogy a válaszcikkem nem jelenhetett meg, mert ez a mondat nem nyert nagynyilvánosságot: *a magyar zsidóság nemzetiséggé nyilvánításának ötlete („biznisze”) azért okozott végzetes károkat, mert az új demokráciánkban újra és újra előtüremkedő „zsidó kérdést” a leg„zsákutcásabb” utakra kanalizálta.* De erről váltottunk – noha meglehetősen egyoldalúsággal – nemegyszer szót.

Ritmikailag és muzikálisan én sem tudnám elképzelni, hogy az ügynök-ügyek után (amelyet magam is mohón és nagy érdeklődéssel olvasok), valaki is emlékezzék Benkő Balázusra, s az én esetlegesen leközölt válaszom is csak céltalanul puffogna. Örülnék, ha módot nyújtanál egy olyan megszólalásra, amely vitázaróként leginkább annak a mentén összegezném az ügyet, hogy a zsidóság megoldhatatlan, kibeszéletlen problémáinak a legrosszabb médiuma volt ez a nemzetiségi téma.

Üdvözlettel: Kőbányai János

* Novák Attila: Zsidó, vagy izraelita, *Élet és Irodalom*, 2006. febr. 27.

—Eredeti üzenet—

Feladó: Kőbányai János
Küldve: 2006. február 21. 12:31
Címzett: magyar@narancs.hu

Kedves Bojtár Endre!

Most érkezett meg postán (mert darabig ideig nem volt olvasható az interneten) Halmai Gábor *A pókhálóból font híd** című írása – amely többször is hivatkozik rám – egyet nem értőleg.

Gondolom, hogy az ügy érdemére is tekintettel, megilletne a válasz lehetősége. Mivel a Narancsban való megjelenhetőséggel kapcsolatban nincsenek pozitív élményeim (talán emlékszik is rá), előzetesen megkérdezem, hogy biztosít-e lapjában válaszlehetőséget?

S hogy minél gondosabb munkát végezhessek, arra is megkérném, hogy adja meg a deadline-t – kb. hasonló terjedelemmel szeretnék válaszolni.

Közben ajánlom figyelmébe (Halmai is idézhetne volna) a Mésj legújabb számának a Nemzetiségi biznissz ágain c. összeállítását (a www.multesjovo.hu-n is olvasható). És ugyane honlap hírek rovatában a meg nem jelent válaszcikkeimet is – remélhetőleg a Narancs ez alól ezúttal kivétel lesz.

Kollegiális üdvözléssel: Kőbányai János

* 2006. febr. 2. 21–23. old. (A MaNcs internetoldára vagy fel sem került, vagy gyorsan lekerült.)

—Eredeti üzenet—

Feladó: Kőbányai János
Küldve: 2006. február 28. 11:16
Címzett: Bojtár B. Endre
Másolatot kap: Ungvári Tamás

Tisztelt Bojtár B. Endre!

Ha jól értelmeztem válaszát, inkább lebeszélne a válaszcikkírásról. Ezzel egyébként az ellenkező hatást érte el – minden más tevékenységemet félbeszakítva megírtam. Ime.

Egyébként megdöbbentőnek tartom, hogy egy ilyen szélsőséges véleményt közölnek – talán provokáló jelleggel – és nem gondolnak arra, hogy erre mások válaszolnak. Akiket ez az ügy egzisztenciájukban súlyosan érint. Nemcsak Halmai által (hamisan) idézteként, de egzisztenciájában többszörösen is létében (múltjában és jövőjében) megkérdőjelezett zsidóként úgy gondolom, hogy a Magyar Narancsban közzétett cikkekre jogom és kötelességem válaszolni. Hasonló terjedelemben, mint a támadó bántás vagy amennyit a cáfolat megkíván.

Egyelőre el sem gondolok azon az abszurditáson, hogy ezt a véleményt, választ kicenzúrázzák. Lapja demokratikus imázsának ellentmondón. Avagy abba a gyanúba keveredvén, hogy lapja a magyar zsidóság száli-tornedáli lefokozásában lenne érdekelt.

Üdvözléssel: Kőbányai János

—Eredeti üzenet—

Feladó: Kőbányai János
Küldve: 2006. március 2. 9:23
Címzett: Bojtár B. Endre
Másolatot kap: Ungvári Tamás

Kedves Bojtár B. Endre!

Köszönöm, hogy ilyen gyorsan elolvasta válaszcikkemet. Továbbá megköszönöm értékes nyelvi, antropológiai és médiumpolitikai kiegészítéseit,

Kőbányai János LAPPOK (SZÁMIK) TORNEDÁLIK MAGYARORSZÁGON

Halmai Gábor *A pókhálóból font híd* című, jómagamat többször is idéző cikkére (*Manco*, 2006. febr. 2.) reagáló válaszsomat két személyes (ha úgy tetszik, *egzisztenciális*) vallomással szeretném kezdeni.

A szerzőhöz hasonlóan magam is a Jogi Kar padjait koptattam. Ottani tanulmányaimat úgy összegezhethetném: amit az emberek (jogalanyok) közös megegyezéssel nem akarnak (kívánnak, érznek, nem azonosulnak vele), azzal szemben a jog tehetetlen – ez jól van így, mert a jog absztrakt kerete nem uralhatja vagy kezdeményezheti a társadalom organikusan kifejlődött bonyolult viszonyrendszerét, hanem csak a meglévő érdekek egyeztetését és formába öntését szolgálja. Mindennek a talán kissé túlzottan a komolyan vétele hagyatta el velem az alig megkezdett jogi pályát, s térített helyette a valósággal foglalatostkodás egy más frontjára, noha írói indulásomat olyan szociográfiáknak köszönhetem, amelyet csak jogász írhatott.

A másik közlés (hiszen az olvasót is egzisztenciálisan érdekeltté, informálttá illik tenni a témában, amelyet figyelmébe ajánlunk), hogy Halmai Gáborral volt már egy levélváltásom zsidó-ügyben. Amikor elfoglalta a magyar Soros Alapítvány elnöki székét 2001-ben, egy nyilatkozatában az antiszemitizmus föllángolását tekintette hivatalba lépése történelmi ideje meghatározó jelenségének, s missziójának pedig az ellene való küzdelmet. E nyilatkozatot olvasva levélben kerestem fel, amelyben biztosítottam együttérzésemről, ami a helyzetelemzést illeti, s álltam elő az ötlettel, hogy a részben a Soros Alapítvány által is finanszírozott *Múlt és Jövő*-könyveket hogyan lehetne eljuttatni az iskolákba (féláron, de ha másképp nem lehetséges: ingyen is) – hiszen az antiszemitizmus egyik forrása a zsidókkal kapcsolatos, 150 éves deficitre visszatekintő ismerethiány. Halmai két (szerintem méltatlan hangú) levélben utasította el a felvetést. (A levelezés dokumentumai olvashatók a *Mésj* 2001/3. *Búcsú a Soros Alapítványtól* dokumentum-összeállításában – az interneten is.)

Halmai a jog és valóság viszonyát gyökeresen másképp fogja fel, ahogy én azt ugyanebben az intézményben (a kitűnő Világhy Gyulától és Eörsi

Gyulától, emléküik legyen áldott) tanultam. Mind-
ezt teoretikusan is megfogalmazta: „*E sorok szerzője
nem kíván állást foglalni a kezdeményezés történelmi in-
dokoltságáról, társadalmi-politikai hatásairól... egyedül
arra a kérdésre keresem a választ, hogy alkotmányjogilag
megengedhető-e az identitásválástartásnak ez a formája, il-
letve az állam korlátozhatja-e azt?*”

Jómagam arra a „kérdésre keresem a választ”,
hogy lehetséges-e egy adott „történelmileg és társa-
dalmilag” kialakult jelenség tárgyalása – nevezete-
sen zsidóknak létezése és sajátos viszonyai Ma-
gyarországon – a „történelmi indokoltság”, a „tár-
sadalmi- politikai hatás” vizsgálata, s ennek ered-
ményeiből levonandó következtetések nélkül? Le-
het-e más szempont a kérdés felvetésénél? Halmi
is pontosan érzékeli a dilemmát, hiszen természetes
érzékkel neki is ez jutott az eszébe, s majd csak
ezután pöcköli le (e mozzanat miéretté, antropoló-
giailag, de kíváncsi lennék) a „történelmi indokolt-
ság” és „társadalmi-politikai hatások” vizsgálatá-
nak nyűgét. Pedig a valóságtól történő elrugaszko-
dás csak újabb ismeretelméleti kátyúkba vezetett.
Hiszen egy ilyen neutrális állítás is, mint: „Az
edény az asztalon van” feltételezi a newtoni fizika
nehézkedési törvényére vonatkozó háttérismeretet
s a szerinti eljárást (pl. nem terhelhető az asztal
olyan súlyú edénnyel, amelyet az nem bír el). Per-
sze a valóság finom analízise – s gondolom, a ma-
gyar zsidóknak a holokauszt utáni létezése idetar-
tozik – pontosabb valóságselemek mérlegelését
igényli. Ahogy egy részletesebb nézet szempontjá-
ból figyelembe vesszük, hogy az asztal és rajta az
edény folyamatos mozgásban van: mind a Föld ne-
vű keringő bolygó körforgásában, mind az egymás-
sal interakciós viszonyba került tárgyakat alkotó
atomok és elektronbolygóiknak a felszínen szilárd-
ságot mutató mozgásában – de igazi (vagy csak azt
közelítő) eredményt csak akkor nyerhetünk, ha a
mérőeszköz paramétereit is figyelembe vesszük.

Halmi a jog valós, már Hamurabi kódexeiben
megmutatkozó, s a római jog csodálatos logikájú és
szellemű épületében kiteljesedő igazi funkcióit kér-
dőjelezi meg, amikor azt próbálja elfogadtatni,
hogy lehetséges egy viszonyrendszer olyan megíté-
lése, amely azt nem a valóság paramétereiből kiin-
dulva tárgyalja. Ez annál is inkább aggályos, mert
írása végén hirtelen mégiscsak leereszkedik a teó-
riák szféráiból, s belecsap a valóság, s bizony az
érintetteket (mint jómagamat, zsidóként, zsidó fo-
lyóirat fenntartójaként) igencsak egzisztenciálisan
sújtó valóság lecsózába. Ugyanis oda lyukad ki,
hogy bátorítólag a magyar zsidóság nemzetiséggé
nyilvánítása mellett tegye le a voksát: „...nem tehet
mást (mármint a parlament, K.J.), mint elfogadva

amelyek értékes adalékokat szolgáltatnak az ügy-
höz, amely – mint írtam – olyannyira érinti eg-
zisztenciámat. De szakmai szempontból is érdeke-
sek a reflexiói. Sokat tanultam belőlük. S mint er-
re kitérek, szeretném, ha mindezek a tanu(l)ságok
nem csak az én osztályrészem maradna. Tehát
amolyan egyik szemem sír, másik nevet állapotba
hozott. Nem tagadom, hogy jó lett volna a vélemé-
nyemet megosztani a nyilvánossággal, de a kuta-
tó öröme sem lebecsülendő, ha tárgyához kapcsó-
lódó anyag hullik az ölébe.

Idáig azt hittem (100 százalékig ez a narratí-
va még nincs kizárva), hogy ön leközölt egy cikket
egy a magyar értelmiségi, szellemi tőzsdén magá-
san jegyzett szerzőtől, s most védi a mundért. Egy
erőteljesen lehengerlő, de mértékertőan udvarias
elutasítással. Ha ennek a legszimpatikusabb ver-
zióknak lenne valóságalapja, akkor is rendkívül
sértő, ha úgy gondolja, hogy ez a lehet, másokkal
szemben sikeres és rutinos lepöckölés, esetemben
„bejöhet”. Ez igen sértő. S abból a szempontból is
kiábrándító, hogy írásom elkeseredett hangjával,
sőt: valóságos könnyeivel nem számol, csak a köz-
lésért önművelő felelősség elől igyekszik minden
áron menekülni. De hát csak nagyobb csapdába
esik.

De ad absurdum, még az is meglehet, hogy ko-
molyan gondolja, amit ír.

Akkor van csak igazán baj.

1. Cikkemben valóban nem cáfoltam „a kezde-
ményezés törvényességére és alkotmányosságára”
vonatkozó állítását, mert az ilyen irányú fejtege-
tést a jog igazi szellemével ellentétesnek tartom.
Ezt írtam meg. Lehet igazam van, lehet nem, de ez
egy álláspont, amit kizárt a nyilvánosságból. Ez
diszkrimináció és cenzúra. Csak a jobb megér-
tés kedvéért: Mondjuk, ha valaki a jogért indít „népi
kezdeményezést”, hogy délután fél négykor közte-
rületen lekváros kenyeret lehessen enni, ennek
törvényességi és alkotmányossági vizsgálata érde-
kes probléma, de egy alkotmányjogász részéről
megtévesztő eredményekre vezethet, nemkülön-
ben a Magyar Narancs háromoldalas publikációja
olvasóinak, mivel közönségét a lap eleddig nem
ilyen magvas igazságok kifejtésére szocializálta.

Hasonló visszaélés a joggal, s ami szomorúbb: a
nyelvvél, ha négy ember kezdeményezését népi kez-
deményezésnek lehet nevezni, s ezen nemhogy szer-
kesztőként, de mezei olvasóként nem ütközik meg.
A jog nem ilyen szignifikánsan nem mérhető cso-
portok (ez a szó sem jó rá, Halmi helyesen fogal-
mazott: „magánszemélyek”) akaratának artikulálá-
sára alkotta meg e fogalmat. Az ön értelmezése szer-
int, ha négy ember – ennyi akad belőle Magyaror-
szágon – felad ajánlva a parlament számára egy ja-
vaslatot, hogy legalizálják a nekrofiliát, akkor ez
„népi kezdeményezés”, a parlamentnek foglalkoz-
nia kell vele, s a külföldi sajtó joggal cikkezhethet a
„törvényesen és alkotmányosan” lefolytatandó eljá-
rás alatt, hogy Magyarországon folyamatban van a
nekrofília legalizálása.

2. Érdekes a „denunciálás” szó/fogalom hasz-
nálata. Ha valaki megbírálja egy kitűnően jegyzett
és pozicionált személy álláspontját és ténybeli is-
mereteinek hiányát, rossz gondolkodását, azt ön
ezzel a fogalommal illeti. Persze csak a magán-
nyilvánosságban. Hiszen a nyilvánosságban ez az
érv szétpukkadna. De ezt ön jó előre kizárja. („Se-
kély e kéj...”) Annál is inkább, mert a bírálatom
konkrét tényeket vett célba, s azok nem a törvé-
nyesség és alkotmányosság körébe tartoztak.

Szerintem sincs Halmaival való levélváltásom
(és nem konfliktusom, a fogalom párbeszédet vagy
valami ilyet intonál) és e cikk állításai között kap-
csolat. (Hatásosabb lett volna, ha rámutat a sze-

mantikai jelekre, amelyek ön szerint erre utalnak.) Épp azért említettem meg tény szinten, mert szerettem volna elejét venni, hogy Halmainak e szerepléséhez fűződő lesújtó ítéletem utólag erre lehessen visszavezetni. De valóban van erre a kapcsolatra utaló értelmezés is (örülök, hogy ráérezett), minek ír zsidó ügyekről olyasvalaki, aki még a más és a maga informálását is visszautasította. Helyesebb (és tisztességesebb) lett volna, ha ő nyit ezzel, hiszen ő kérdőjelezte meg álláspontomat (az ön szóhasználatával: „denunciált” – avagy ez csak egyetemi tanárok és alapítványelnökök számára van fönntartva?) – annál is inkább, mert ezt hamis premisszákról tette.

3. Ha az ön véleménye az, hogy hozzászólásom nem „érdemi”, ezzel nem tudok mit tenni. Ki fog maradni a nagynyilvánosságból. (S hogy majd a kívánt tartalomban és leütésszámokban házi feladatokat küldözgessek önnek, az méltatlan feltételezés.) Nagyon remélem, hogy döntését nyugodt lelkiismerettel hozta meg, s álláspontját nem szégyelli, ha pontos és teljes idézetként ezt megőrzöm a történelem archívumában, esetleg azzal is megoldva, amit e sorok szempontjaihoz hozzáfűzne.

Megkérem továbbá, hogy adja meg nekem Halmai e-mail elérhetőségét. Szeretném írásomat elküldeni neki, s ezt a levélváltást. Hátha ő nem úgy látja, hogy érvelését cenzurális eszközökkel kell vitathatlanná tenni. Lehet, nem lehet ezt elméletileg kizárni, ne is tegyék, ő meg tudná védeni magát és igazát. (Ez senkire nem vet jó fényt, cenzurális gyakorlataival őt is korrumpálja.) Szeretném föl-szólítani, hogy tegyen meg minden tőle telhetőt, hogy önt döntése megváltoztatására készítse. Ezt az esélyt, úgy gondolom, tisztességes megadni neki.

Kollegiális üdvözléssel: Kőbányai János

—Eredeti üzenet—

Feladó: Kőbányai János

Küldve: 2006. március 9. 1:37

Címzett: Bojtár B. Endre

Másolatot kap: Ungvári Tamás

Kedves Bojtár B. Endre!

Nagyon köszönöm, hogy szakított időt a válaszra, mégpedig bő terjedelemben. Valóban, már attól tartottam, hogy sok kollégájához hasonlóan, nem-válaszolással „oldja meg” a helyzetét. De még jobban örültem, előző leveléhez hasonlóan, a leletnek, amelyet kaptam – magánemberként, s a „létszakma” munkásaként is, hiszen alapvető érdekem megismerni a világot, amelyben élnem rendeltett. Még ha ez, mint ez az alábbiakból kiderül, abszurdításokkal való szembesüléshez vezet.

A sok érdekes felvetésből elsőnek a következő mondatot szálaoznám ki, mert azt hiszem, itt a kulcs: „Annál is abszurdabbnak tartom ezt a mi vitánkat, mert legjobb tudomásom szerint Halmai – akárcsak Ön, vagy, ha megengedi, én – politikai értelemben nem pártolja a zsidóság nemzetiséggé nyilvánítására irányuló kezdeményezést.” Igen fontos a definíciója, amely a nemzetiség bevezetésének eszméjét „politikai” értelemben fogja fel. Mit ért ez alatt? Mi köze a politikának (pártpolitika? napi politika? politikatörténet?) ehhez az egzisztenciális kérdéshez? Zsidók egzisztenciális ügyéhez, de a nem zsidókéhoz is. Ugyanis tapasztalatom és álláspontom szerint a holokauszt során olyasmiről történt Magyarországon a zsidókkal, amely évszázadokra lehetetlenné tette magyar emberek számára (természetesen az identitásukra érzékeny, azt erkölcsi fogalomnak is tekintő ma-

a zsidóság nemzeti kisebbségi státusának társadalmi tényét – egyel kiegészíti a Magyarországon honos népcsoportok felsorolását.”

Hogyan avanszálódik a Halmai cikkében is megemlített (még az elején) „négy magánszemély” a cikk végére „népi kezdeményezéssé” (akiknek kívánsága előtt a parlamentnek meg kell hajolnia) s a „nemzeti kisebbségének társadalmi tényévé”?

Halmai sem tud csupán a jog absztrakt és légies fogalmával operálni, hanem e légnemű absztrakció uralma alá próbálja gyűrni a valóság más minőségű anyagát. Például a nyelvet. Amely ugyan valóban absztrakt (mint a jog), de a szemantikai jelek mégis körülhatárolható fogalmakat fednek. (Igaz, közös megegyezés bázisán, ebben is hasonlít a jogra.) Négyen kezdeményezték a magyar zsidóság kisebbséggé nyilvánítását, s a legfrissebb adatok szerint a hatalmas médiumtámogatás ellenére is csak öten csatlakoztak hozzá – a családottságát nem rejtő, az eseményt szinte erőszakoló *Népszabadság* tudósítása szerint. (Czene Gábor: *Vallás kontra kisebbség*, 2006. febr. 22.) Lehet ezt a négy magánszemélyt a népi kezdeményezés fogalmaival jelölni?

A kérdés így nem vezet messzire. Inkább arra lenne jó választ kapni, hogy Halmai (és sokan mások, és ebben oly megvilágítóan azonos álláspontot képviselnek a balliberális és a jobboldali médiumok – íme itt az áhított nemzeti konszenzus) miért szeretné a négy személyt népként, a parlamentre akaratát rákényszerítő erőként látni, noha minden jel arra mutat, hogy ezt senki sem akarja. Például e négy személynél nemcsak több, de teljesítményük alapján tekintélyesebb súlyt is képvisel a tizennyolc (azóta több mint száz) zsidó és nem zsidó értelmiségi (köztük a kérdésnek tudományos szakértői a judaisztika, a filozófia, a történelem, s ezen belül is a kisebbségtudomány nemzetközi elismertségű világából) által aláírt Nyilatkozat, amelyet Halmai is megemlít, a nevek akár példálózó (mert tekintélyt sugárzó) felsorolása nélkül.

Mielőtt a Halmai teóriáit megtámasztani hivatott valóság pilléreit vizsgálat alá vonnám, szót ejtek azok forrásairól. A dolgozat idéz egy HVG-könyvkiadványt, a *Szombat* c. lap cikkét (a svéd modellről, amelyre visszatérek), a *Népszabadságnak* egy igen célzatos interjúféléseit a lubovicsi mozgalom magyar képviselőivel, s természetesen a „népi kezdeményezés” anyagait, amelyeket a zsidó diskurzusban eddig nem szereplő, most frissen fölbukkant személyiségek kollektíven jegyeznek. Mint a terület felett hivatalból is rátekinéssel bíró,

tanúsíthatom, hogy a zsidóságtudománynak, s ezen belül is a magyar zsidósággal foglalkozó társadalomtudománynak (történelem, folklór, szociológia, judaisztika, s helyel-közzel irodalom- és művészet-történet) komoly irodalma van magyarul – ha a recepciója (s ez sajna kapcsolatban áll az itt vizsgálatba vont jelenséggel) igen alacsony fokú is. Joggal említhetném a világnyelveken valósággal burjánzó nemzetközi irodalmat is (bennük a kifejezetten magyar zsidósággal foglalkozókat) vagy a budapesti székhelyű CEU kéthetente tartott judaisztikai sorozatát, amely évente kiadott yearbookként is a zsidóságra vonatkozó sokrétű ismeretanyagot nyújtanak. Egy egyetemi tanártól (ennek a hitelével jegyzi Halmai a cikkét) elvárható, ha a zsidók (ember, nép, népcsoport) egzisztenciába vágó kérdéseivel foglalkozik, akkor azt mindennek a rendelkezésre álló ismeretnek az alapján tegye.

S hasonló kulturális elvárás alapján az is, ha egy szöveggel és szerzőjével vitatkozik, akkor a vitapartner álláspontját pontosan reprezentálja. Ez azért is tanácsos, mert csak így konfrontálhatók az álláspontok, s ő maga is így tud hozzáadni valami lényegeset a problémához, amellyel megküzd. Halmai olvasatában én olyasvalaki vagyok, akit meg kell nyugtatnia a kettős identitás létjogosultságáról, s nemkülönben meg kell győznie, hogy a magyar zsidóság kisebbséggé nyilvánítása után „nem kell lemondanom a magyar nemzethez való tartozásról”. (Kösz.) Azonban, ha nem mint „a Múlt és Jövő folyóirat főszerkesztőjét” aposztrofál (ami e kontextusban való, de nem igaz), hanem a *Múlt és Jövő zsidó kulturális folyóirat* főszerkesztőjét, ahogy ezt a címdal öles betűkkel hirdeti – nem csaphatná a háló túloldalára oly könnyen a labdát. Mert ha ismeretlen is előtte több mint húsz éve folytatott tevékenységem, akkor is meg illene birkóznia intellektuálisan a címdal meghatározásával. Nevezetesen, hogy a magyar zsidóságnak létezik egy kettős azonosságot (másságot) megtestesítő formája, mégpedig a kultúra közegében. Készséggel elhiszem, hogy ez egy bonyolultabb, érzékenyebb terület, mint a kisebbségi keretek közé szorított önkormányzati szerepvállalás (pl. egy helyiség csatornázásának a zsidóság oldaláról való megközelítése), de a magyar zsidóság jelenléte a modern Magyarországon a reformkortól, de legalább a kiegyezéstől – ha lehet történelmi szempontokra hivatkozni – ezen a területen játszódtott le. A kultúra nem bontja szét, nem szegényíti le az azonosságot vallási és népi erődökre, hiszen egyik a másikat feltételezi és hatványozóan gazdagítja. Ezzel a kulturális bonyolultsággal történő szembe nem nézésben látom a magyar értelmiség érdekeltségét a bennünket nemze-

gyarokra gondolok) a zsidó fogalommal, a maradék zsidókkal szembeni neutralitást. De ebbe nem mennék bele, már azért sem, mert ön kitér a problémának nemcsak a nyilvános megtárgyalásától, de a nemközlés narratívájának az archívumba történő elhelyezésétől is. (Miért nem tudja ezt a nyilvánosság előtt vállalni?)

A lényeg az, hogy ön politikai szempontból (nem tudom, mit ért alatta, de mindegy, mondjuk valamilyen szempontból ellenzi, az idézett cikk szerzőjével egyetemben a maradék zsidóság nemzetiségé nyilvánítását, s ugyanakkor ezt

1. Nem nyilvánítja ki a magyar közdiskurzus egyik meghatározó médiumában. (Nem írja meg, szerkesztőként nem rendel ilyen tartalmú cikket.)

2. Épp ezzel ellentétes értelmű cikket közöl. Sőt, olyan cikket publikált, amellyel szerzője sem ért egyet. Most egyelőre ne vizsgáljuk tartalmi szempontból, csak a kontextusából. A kontextus pedig az, hogy a médiában elkezdett harc folyik a zsidó nemzetiségi ügyben: legyen vagy ne legyen, vagy „úgy baromság, ahogy van”, vagy meg kell adni az önmeghatározás jogát, akkor a Narancs hasábjain megjelenik egy háromkolumnás cikk, amely azt mondja, hogy ez a dolog lehetséges, s utolsó mondatában pedig ezt sugallja-sulykolja: „nem tehet mást (mármint a parlament), mint elfogadva a zsidóság nemzeti kisebbségi státusának társadalmi tényét – eggyel kiegészíti a Magyarországon honos népcsoportok felsorolását.” Most mondhatja, hogy különböző, éppen folyamatban lévő kondíciók megléte esetén, de mivel médiamunkás is, tisztában kell lennie azzal, hogy egy ilyen mondat, egy ilyen kicsengésű cikk, mit jelent. (Épp a kondíciók beteljesítésére a felhívást.) Valamint azt, hogy a Narancs, s a köztisztelőtlen álló, „egyetemi tanár”, s médiumokban gyakran szakértő megmondó e mellett tette le a voksát. Anál is inkább felelősségteljes ezt figyelembe venni (ez a különvéleményt megfogalmazó alkotmánybíró indoklásából is kitetszik), mert ebben az ügyben emberek döntenek minden szinten (idetartozik az egy-egy aláíró döntése is), akinek a tudatát befolyásolja a sajtó (ennek a tudatában, ill. ismeretében izzuk a szakmánkat) – és ezek szerint lapját abban az irányban használta fel, amely „politikai” (?) meggyőződésével, sőt a szerző ilyen értelmű meggyőződésével ellentétes.

Ez az abszurd!

Az pedig cenzúra, hogy vitánk erről az abszurdumról nem nyilvános, sőt archiválhatatlan. (Avagy töredékesen az, mert a magam szövegéről azért én rendelkezem.)

Nem gondolom, hogy őszintétlenül gyakorolja ezt az abszurditást – de ez még rosszabb. Ha valamiről, akkor erről kellene nyilvános vitát folytatni – erről az abszurd gyakorlatról. Hogy miért cselekszik (az írás, a lapszerkesztés-cselekvés) a sajtó meggyőződése (józan esze) ellenére, egy eszme?, elv? nevében. Több oknál fogva is ideillő példa: Nem gondolom, hogy Kószeg Ferenc Bácsfi Diana újnnyilas egyetlen gondolatával is egyetértene, de mégis szervezete (Helsinki Bizottság) látja el ingyenes védelmét. Ebben a sajnos szegényletes abszurdban (Kószeg zsidó, akinek mint magyar túlélő zsidónak a családja jó részét kiirtották, s Bácsfi Diana e kiirtókkal azonosítja magát) nem az a legszomorúbb, hogy Kószeg ellátja népe gyilkosainak védelmét (egy rosszul értelmezett keresztény pőzban, amit az asszimiláns zsidók imádnak), valamint a „szólásszabadság” eszméjének védelmét megvalósítandó – hanem az, hogy nem Kószeg kereste meg Bácsfit, hanem ez fordítva történt. Azaz a magyar történelem legsötétebb, antidemokratikusabb rendszerével azonosuló bátran

elvárta (minden bizonnyal provokatív szándékkal, de az ötletért le a kalappal előtte), hogy ezt az abszurdot be is teljesítsék – és nem is csalódott. Azaz e magatartásnak, álláspontnak komoly hatása van a legérzékenyebbek körében. Pontosabban azok körében, akiktől mentnek szeretné minden józan ember látni a társadalmunkat. (S hogy ez mennyire nem elszigetelt, legfeljebb csak kirívó jelenség arra példa íjf. Hegedűs Lóránt, Mónus Áron és még nem tudom ki felmentése. A magam példája egy másik alkotmányjogászzal (Szikinger – István, ha jól emlékszem) való nyilvános vitám, aki szerint megengedett (noha nem is elegáns) zsidóknak az auschwitzi vonatra való kívánólagos figyelmeztetése, vagy Révész Sándorral folytatott vitám, aki szerint nincs kivetnivaló a Cion bölcsei terjesztésén. (Ugyebár, aki az auschwitzi vonat szempontjából nyilvánítja véleményét, az jogos önmeghatározás – és ha nem tetszik, ne menjen MTK-meccsre, vagy ne tartózkodjék Magyarországon – mint ahogy – önmaga a legkisebb érzelmi hatást sem gyakorolva – a nemzetiséggé lefokozás esetében ezt a sokszoros figyelmeztetést ezúttal meg is fogadom.) (Köszeg említése azért aktuális, mert az 1991-es „nemzetiségi biznisz” idején a Beszélő (akkor hetilap) szerkesztőjeként a Bácsfi Dianával szemben megnyilvánuló toleranciája nem vonatkozott arra, hogy a zsidók nemzetiséggé nyilvánításával kapcsolatos, a maiéhoz hasonló nézeteimet, lapjában közlöttyegem. Pártjának (SZDSZ) két képviselője manifeszt is hajtotta e bizniszt (Raj Tamás és Gadó György), ő maga meg azt bizonygatta, hogy a lapnak semmi köze az SZDSZ-hez, noha szinte kizárólag SZDSZ-es képviselők szerkesztették. Arra a kérdésre azonban ő sem tudott válaszolni, hogy ha sikerül a nemzetiséggé nyilvánítás és megkérdézik, hogy ki vagy?, akkor erre a látszólag egyszerűnek tűnő kérdésre mit válaszoljon.)

De vissza a tárgyalt cikkhez.

Az ön narratívája szerint – noha nem ért egyet a zsidók nemzetiséggé nyilvánításával, a közdiskurzusba került ügyet arról az oldaláról kívánta megragadni, hogy az törvényes-e vagy nem? Nem arról, hogy az („politikailag”?!?) helyes-e vagy nem? Ez másodlagos, hanem hogy törvényes-e? OK. Ezt most ne ragozzuk tovább.

Ha így lett volna, akkor legfeljebb kényszeredetten vihoghattam volna a Narancs eljárásán és Halmai cikkén, ahogy vihogunk Örkény vagy Brecht darbjain – azzal a különbséggel, hogy ez nem a színházban történik, noha a döbbenetes valóságosság (sokszor kopírozás, mint Örkénynél sokszor) e műfaj karakteréhez tartozik – igaz, Köszeg performance-a sem színházban adatott elő – bár istenuccse nem egy jó szórakozás. De nem írok válaszcikket.

Miért tettem ezt Halmai cikkével (a Narancs egy meghatározott háromkolumnás anyaga) esetében? Azért, mert az ön állításával ellentétben objektívan kimutatható, hogy Halmai cikke nem csupán törvényességi kérdésekkel foglalkozott (bizonyos szempontból helyesen vagy jóérzéssel), hanem a valóság (s ez bizony „politikum”) adataival, tényeivel szeretne volna alátámasztani a törvényességről szóló „pártatlan véleményét”. Én eme érvként felhozott valóságselemeket vettem görcső alá. (Egyébként, ha most mi nem a Magyar Narancs A pókhálóból font híd, 2006. febr. 2. 21–23. old. közleményről beszélünk, akkor elnézést kérek, valami végzetes félreértés történt.) Ugyanis arról lehet vitatkozni, hogy a megidézett rabbikat helyes-e rabbiként aposztrofálni (szerintem egyszer illene a médiában abbahagyni ezt a kóklerséget), de azt nem állíthatja, hogy alkotmányjogászok lennének, s hogy véleményük törvényességi szempontból artikulálható. Komlós Aladarról és Radnó-

tiséggé lefokozásban, s még inkább ez magyarázza az ennél fenyegetőbb cinkos hallgatását.

De vissza Halmához. Nem vitatkozhat úgy az *És*-ben megjelent cikkemmel, hogy nem idézi vagy nem veszi figyelembe a következő mondatokat: „A nem vallásos zsidó létforma kiélésére létezik egy történelmileg kialakult és szervezen beágyazott szervezeti és ideológiai forma: a cionizmus. (Natonek Józseftől Herzl Tivadarig vagy Nordau Miksaig bazánk fiai dolgozták ki az eszmét, s tették meg az első lépéseket a gyakorlati megvalósításához.) Több irányzata is együtt működik az időközben megalakult zsidó államnak a diaszpórával kapcsolatot tartó intézménybálozatával. (Szobnut.) Kulturális és karitatív zsidó szervezet is számos akad az országban.” Ismét egy történelmi tény, és ismét egy olyan valóságselem, amellyel nemcsak megismerni illik, de számot is vetni vele. Annál is inkább, mert Halmai érvelésének alapja az identitásválasztás joga. Ha a cionizmus a magát népként meghatározó zsidók történelmileg kialakult kiélési formája (vele a magyar zsidók is éltek, s élnek a mai napig, magamat is közéjük számolom, sőt: lapomat, a *Múlt és Jövőt*, amely 1911 óta cionista eszmeiségű), akkor milyen legitímációja van a zsidóság népként való megélésének, amely a cionizmussal ellentétben, a magyar nemzet ez idő tájt tizenharmadik kisebbsége alapján szerveződik? Elméletileg ez lehetséges, de akkor meg kell határozni, hogy ez mennyire újszerű, mennyire nyújt más, kedvezőbb létformát, mint a szintén történelmi módon kialakult cionizmus. Erről ugyanis nem szól a fáma. Sem a négyek, sem támogatóik. Erről az identitásmegélési formáról az viszont tudható, hogy akkor sem akarták a magyar zsidók, amikor közel milliós volt a létszámuk, s a nemzetiség kritériumának minden elemét kimerítették. (Számos helységben, így Budapesten is létszámuk 20 százalék felett volt, jelentős számuk nem tudott vagy jól nem tudott magyarul, ellenben tudtak és beszéltek jiddisül, héberül, sőt jelentős irodalmat is hoztak létre ezen a nyelven, és mindannyiuk tudott németül, ahogy ma kevés zsidó van, aki ne tudna valamilyen szinten angolul.) Ha nehezen is, de azért az is dokumentálható, hogy ama négyek (s ezek szerint a hozzájuk csatlakozott újabb öt) magát nemzetiségi kisebbségként önmeghatározót leszámítva a holokauszt utáni magyar zsidóság sem akar nemzetiség lenni.

Halmai érvelésének és idézettechnikájának van egy eleme, amelyre kénytelen vagyok rámutatni, bármennyire is visszafogottan igyekszem kezelni személyét s az általa megtestesített jelenséget a közölhetőség érdekében, ugyanis igen szeretném, ha ellenérvelésem nyilvánosságot kapna. Halmai így összegzi az én mondandómat: „...állítása szerint

(mármint az én állításom szerint, K.J.) *a magyar zsidóság soha nem szerveződött kisebbségként vagy nemzetiségként.*” A felszínen korrektnek tűnő mondat „állítás szerint” mondatrésze lemeztelenítő. Miért volt Halmainak szüksége a teljesen fölösleges, de a tény, a jelen probléma kulcsfontosságú tényét elbizonytalanító, egy személynek tulajdonított véleményre lefokozó kiegészítéssel ellátnia? Hiszen vagy igaz az idézett cikkben előadott adat, hogy ilyen szerveződés, vagy csak ilyen igénybejelentés is idegen volt a magyar zsidóságtól, s akkor ez egy faktum, vagy pedig Halmainak van ezt megcáfoló, ezzel ellentétes információja. Ha igen, miért nem osztja azt meg olvasóival, s miért nem építi be az érvelésébe? Bizonyára azért nem, mert nincs ilyen adata, sőt: ő maga is igaznak tudja (mint minden középiskolát végzett), hogy az én adatom kikezdetlenül fedti az igazságot és a valóságot. Sőt: még azt is indirekte elismeri, hogy a nemzetiség melletti érvelésnek valamely valóság bázisán kellene nyugodnia, valamilyen szerves történelmi kifejlődés valóságán, amelyet a jog, s így szakterülete, az alkotmányjog rendez és szabályoz. De ő itt (a számomra ismeretlen, s őszintén megismerni kívánt) érzelmi vagy érdekeltégi befolyásoltságánál fogva ezen túltette magát. *Ez (sajnálom) jellemprobléma.*

Miután ezen megpróbáló buktatón túlesett, már ment is minden, mint a karikacsapás. S megengedem, maga sem vette észre, hogy ez a könnyeddé vált sínváltás milyen torz, bántó, sőt: gyilkos szélsőségekbe vitte őt. Kevés olyan sértő bántást vágta a magyar túlélő zsidóság arcába, amit ő. (Csurka, ifj. Hegedűs, Bácsfi Diana elbújhat mellette – utóbbit azért is érdemes itt említeni, mert Halmaira hajzó megfontolások okán védi jogait a Helsin ki Bizottság – egy Franz Kafka, egy Brecht, egy Örkény nem tudott volna egy ilyen abszurd farce-t kiötlölni.) Elkieseredett igyekezete hevében ugyanis előkaparta a svéd zsidók nemzetiségi státusát. (Háromezren vannak, anyanyelvük a svéd alkotmány bejegyzése szerint a jiddis. De nem egynek meg éppen hogy magyar – többek között ennek is köszönhető Kertész Imre Nobel-díja, mert művei először svéd nyelvre fordítottak. Ugyanis a svéd zsidók nagy része azokból rekrutálódott, akiket a Vörös kereszt itt gyógykezeltetett a légerek után, s nem kívántak visszatérni a hazájukba.) Egy kontextusba hozni mindazt, amit a magyar zsidók jelentettek, sőt még ma is jelentenek a Svédországban élő „roma, lapp (számi), tornedáli” népcsoportokkal, olyan szélsőséges aránytévésztés, amellyel eddig nem találkoztam. Olyan bántó arcucsapás, amely innen, kontinentális távolságból is sírásra fakaszt. Hiszen ez bántóbb, mint a holokauszttagadás! (Abban, ha

ti Miklósról egész bizton állítható, hogy nem voltak alkotmányjogászok, irodalmi vagy irodalompolitikai kérdésekről vitakoztak, egyébként a szoban forgó kérdés felvetése előtt több mint 60 évvel. A szerző velem (és Ungvári Tamással) ütköztetett álláspontja semmiféle szempontból nem húzható a törvényesség kategóriájába. Nem vagyunk alkotmányjogászok, és mindkettőnk olyan nézőpont köré kristályosította ki az érvelését, amellyel állítólag Halmai manifeszt módon nem kívánt foglalkozni, nevezetesen és bizony: a „történelmi indokoltság” és a „társadalmi-politikai” hatás szempontjából. Engem külön megnyugtatott, hogy nem kell féljek egyik identitásom föladásától – és ez szintén nem alkotmányjogi fogalom –, mint ahogy az identitás sem az, nemkülönben annak az érzete. Halmai legbántóbb megállapítása („könnyeim” sem tetek maradandó hatást önre – pedig nincs alapja és joga így kifejezett érzelmeimet szónoki fogásnak tartani) a lappok (számiak) és tornedáliakkal való összehasonlítás. Ennek van ugyan alkotmányjogi vetülete, mert ezt a svéd alkotmány valóban tartalmazza. De Halmai ezt a példát nem úgy idézte, hogy egész Európa felhagyott ezzel a gétót idéző atavizmussal, amelyet a magyar történelem (amely nem filozofia) nemcsakról volt híres) soha nem engedett meg magának. (A Mészáros következő számában egy tanulmány a Horthy-rendszer problémáját vizsgálja a numerus clausus megvalósítása során – mert nemzetiség híján, amit nem akartak bevezetni, nem tudták meghatározni a zsidót.) És hogy Svédország speciális érdekei (Finnországban jelentős svéd kisebbség él) miatt került 3000 zsidó ebbe a státusba, akiknek az anyanyelve a jiddis. Míg ugyebár 100 000 zsidó él Magyarországon, de alapjában ide kell számítani a milliót, akik legyilkoltak, elűldöztek (szemben a svédekkel), és a mi anyanyelvünk enyhén szólva nem a jiddis és a héber. Ezzel a bátran hazugnak (így jobb? füllentett) összehasonlítással nemcsak megbántott bennünket magyar zsidókat, de leleplezte az igazi szándékát is. Amiből, megvallva az igazat, igen nehéz következtetni arra, hogy Halmai „politikai” vagy más szempontok szerint a zsidó nemzetiséget ellenezné. (Egyébként ezt ön honnan tudja? Ki olvasta a cikkből? Kérem, akkor haladéktalanul adjon nekem magyarórát „anyanyelvemből” és mutasson rá az idézett passzusokra. Magánközlés? Miért nem publikus?)

Örülök, hogy definiálta számomra a denúciálás fogalmát. De elfelejtett legalább egy példával élni. (Halmainak sokat mondana egy másik kitűnő tanárunk, Berényi Sándor (államigazgatás) neve: aki szerint a „például” után legalább három dolog kell felsorolni.) Így pedig kárba veszik a tanítása. Ha nem tudja példával alátámasztani, hogy mit tart denúciálásnak, kioktatásom annyit ér, mint halottnak a csók. Tessék megmondani, hogy miben és szövegszerűen hol bírálom indokolatlanul a Narancs e megbecsült szerzőjét? Bármennyire is lelkembe (szövegembe) nézek, nem tudom az indokolatlanságot felfedezni. (Magamhoz képest visszafogottan írtam – gondolom, nem vitatja el a jogot, hogy írásban magamat adjam. Lehet, hogy a „jellemprobémára” utalás túl erős. De kérem, mondjon eufemisztikusabb kifejezést, de igazat arra a jelenségre, hogy Halmai tisztában van a kérdés leglényegesebb elemével, hogy a magyar zsidók soha nem határozták meg magukat nemzetiségként, mégis úgy állítja be, mintha ez egy mániákus ellenző (egyébként miután ön ezt közölte velem, ő szintén az, csak titkolja) magán „állítás”. Ezt a jelenséget nem lehet, vagy nem jogosult – „anyanyelvileg” coverolni jellemproblémaként? Erre ne kerülje meg a választ.

Ha már ragaszkodik a fogalomhoz, lehet, hogy ön-denunciálásról van szó? Előfordul, hogy valakinek, akinek jó, kiemelkedő a teljesítménye, egy-kétszer kicsúszik egy rossz cikk, magához méltatlan termék a keze alól. A szerkesztő feladata ilyenkor a lebeszélés, „az érted haragszom” nem közlés. És nem a jogos bíráló kicenzúrázásával védeni a szerzőt. (Megfigyeltem, egyébként egy másik Narancs-kiemelt szerző, TGM esetében [nem tudom, ön szerkesztette-e a lapot akkoriban, de úgy emlékszem, hogy ezt a megfigyelésemet épp alkalmam volt a Narancs hasábjain a szemébe vágni], hogy ragyogó elmék az ún. „zsidó kérdésben” totális ostobákká benuznak. Ez pedig igencsak vizsgálendő pszichológiai kérdés. Remélem, hogy Halmai nem „érintett”, noha ebben a kérdésben az alapvető tisztesség azt kívánja, hogy aki e kérdéshez hozzászól, mondja meg kicsoda, s mi az az ok, egzisztenciális érintettség, ami miatt fontosnak tartja a megszólalást.)

A „rossz cikk” fogalmát nem tudom értelmezni mindennek a fényében, gondolom, nem is várja el. Ami a konkrétumot illeti. Miért 9000 leütés? Miért nem 8000 vagy miért nem 10 000? Szerintem annyit kell szentelni a válaszra (már csak azért is, mert a Narancs valamennyi olvasója azt hiszi, hogy önök igenis gúnyolják nekünk [saját maguknak?] a nemzetiséget. Lehet, hogy ez egy vadiúj információ önnek – pedig kevésbé vad, mint az, hogy Halmai a zsidó nemzetiség ellenzője lenne.

Nyugodtan kihagyhatom Halmaival való levelezésem tényét. (De akkor neki sem engedi meg, hogy ezzel az előélettel próbáljon kibújni a valódi érvelés helyett. (Ön is ezt a benyomást kelti e leglényegtelenebb elem emlegetésével.) A közlés érdekében lemondok a jellemproblémára való utalásról is. Lehet helyettesíteni egy no comment-tal.

De attól tartok, hogy így sem lesz elgondó az ön által felajánlott leütésnyi hely. Attól tartok (ha tévedek, megkövetem), hogy Halmai elé nem állított ilyen feltételt. Ez pedig nem demokratikus, s olyan értékmércét állít fel, aminek nincs alapja.

De friss információja szerint sem logikus. Ha Halmai 3 kolumnán érvelhetett a zsidóság nemzetiséggé lefokozása mellett. (Jó, annak törvényessége mellett – de mégis ilyen „félreértésre” okot adóan), akkor mennyivel inkább kellene ugyanennyi helyet biztosítani annak az érvelésnek, amely egyébként (mint megtudtuk) Halmai igazi?, de legalábbis másik énjével azonosul. Nem beszélve az ön nézetével, amely eleddig ezek szerint nem nyert képviselést saját lapjában.

Noha a dolgok állása szerint még nincs nagy esélyem a véleményem – amely ugyan az ön és szerzője titkos véleménye is egyben – közzétételére, kérdezem.

1. Hajlandó-e Halmai elérhetőségét megadni, hogy tájékoztassam a cikkével kapcsolatos eddigi fejleményekről?

2. A leveleimnek közlési tilalma vonatkozik-e saját magára is?

Általánosabb megjegyzésem tanulságos, de csak számunkra tanulságos vitánkkal kapcsolatban, hogy ez meggyőzött arról, hogy a külföldi sajtóhoz forduljak a magam tehetsége szerint, hogy mi magyar zsidók veszélyben vagyunk, akarunk ellenére nemzetiségi gettóba akarnak lökni bennünket, s az ún. demokratikus sajtó még a tiltakozásunkat sem hajlandó artikulálni. Lehet, hogy már előbb ezt kellett volna tennem (a Népszabadság hetente közöl, szintén „pártatlan” „tudósításokat”, hogy nem elég az aláírás). Szintén köszönet, hogy intranszigiens elutasítása a talán effektív megoldás felé irányít.

Szívélyes üdvözléssel: Kőbányai János

nem Izrael legitimitását akarják tagadni velem, van valami szegény elől menekülés, s abban pedig valami érthetően emberi.) Ez nemcsak az emlék, de az egyszer már elpusztított élet lefokozása is egyben. Minek kell ez már? Hiszen mi már régen el vagyunk pusztítva! A már leterített áldozatot minnek holtában még megrugdosni is?

Ezért a fokozatos bántásért tartom *bűnösnek* a zsidó nemzetiségi bizniszt és provokációt „kezdeményező” és azt mesterségesen életben tartó médiumok (vagy az általam ismeretlen erő, érdekek) sebnyitogató foglalatosságát. Mert ez nem egy traumára, helyzetre megoldást kereső diskurzus, hanem okánélküli bántás.

Bizonyára Halmai nem ezt akarta. Sőt azt is megelőlegezem, hogy műveltsége (kultúrája) során elsajátított olyan ismeretanyagot, amely alkalmassá tenné őt arra, hogy disztingváljon a történelmi szerep között, amelyet a magyar zsidók töltek és töltenek be a magyar társadalomban, valamint között, amit a svéd zsidók (avagy a lappok és torndálik) a svédben. Mégis, mi készítette tettere? Ettől oly végtelenül szomorú ez az ügy.

S most már csak röviden. A viszonylag nem hosszú szöveg egyetlen állítása sem állja meg a helyét, bárhol horzsoljuk a felületét. Nincs jog és ok Baruch Oberlandert és Köves Slomót rabbiknak (magyarul tanítóknak, mestereknek) nevezni, mert e fogalomhoz a magyar nyelv (ama „hagyomány”) az Országos Rabbiképző Intézet elvégzését és egy humán egyetemen megszerzett doktorátust ért – neológ részről. (Darab ideje nincs ortodox rabbija Magyarországnak, de náluk e címet még hosszabb tanulás és még bonyolultabb vizsgáztatás után lehet megszerezni.) Nevezett fiatalemberek nem rendelkeznek ilyen diplomákkal – a média avanszáltá őket a címbe, ők tudják, miért, de ez egyetemi tanárnak nem lehet hivatkozási alap. A Radnóti-idezet forrásmegjelölése is pontatlan (helyesen: Radnóti Miklós: *Napló, 1989, Magvető*) és hogy és miért került az illegális *Bevezetőbe*, azzal épp egy hónapja foglalkozott Murányi Gábor tényfeltáró cikke a *HVG*-ben. A kontextusai nélküli kiragadott idézet teljesen alkalmatlan a nemzetiségi problémakörben való szerepeltetésre (egy antológiában való publikálás megtagadásának indokaként íródott), nem beszélve arról, hogy a szöveg születésének történelmi idejében nem vetődött fel a nemzetiség lehetősége (Komlós Aladárban sem vetődött fel sem akkor, sem soha), tehát teljesen történelmietlen – bármennyire is ki próbálja Halmai rekeszteni ezt a

narratív szempontot – amely egyébként minden emberi kultúra alapja. Nem szerencsésebb a nyelvi kérdésekben történő matatus sem. Az igaz, hogy nem minden roma beszéli a roma nyelv valamelyik változatát, de sokan igen, s azoknak lényeges segítség lehet, ha a kisebbségi jogokban garantált lehetőség, hogy az igazságszolgáltatásban anyanyelvükön vegyenek részt. (Vajon gondolt-e arra Halmai, a minden bizonnyal egyszer a gyakorlati szakmával is kapcsolatba került jogász, hogy milyen beláthatatlan és abszurd terheket róna ez az állam- és igazságszolgáltatásra, ha egyetlen beadványt is héberül indítanának útjára. Ez ugyanis nem lenne megtagadható a zsidó nemzetiség szentesítésével, s még beláthatatlanabb jogi kibúvókra adna okot. Mint szintén a terepen működő szerkesztő, pontosan tudom, hogy egyetlenegy jó minőségű héberfordító van az országban, s aki jiddisül megfelelne a feladatnak, az már sok éve a Standfordi Egyetemen oktatja e tárgyat.) Roma nyelven azonban jelentős irodalom születik, amelyet fontos megőrizni és védeni. Kertész Imre *Sorvtalansága* lovári kiadásának munkálataiban és propagálásában kis szerepem is volt, minden bizonnyal ennek a révén olyan közegekhez jutott el ez a regény, amely magyarul nem tudná olvasni. (Lásd: *Múlt és Jövő*, 2003/1.) Itt szólok ki e cikkből a zsidó nemzetiségi ügyet *gönnölő* kollégájhoz: nem lesz konzekvens a zsidó jelző/fogalom használata többé, ha komolyan gondolják és támogatják a „kezdeményezést”. Ahogy a magyar nyelv is bizonyos átalakuláson esett át, hasonló folyamatok hatására. Nem mondunk többé cigányt, hanem romát, tiszteletben tartva azt, ahogy a romák nevezik magukat. Ami magyarul zsidó, az a zsidók nyelvén *jebudi*, és sajnálattal kell bejelentennem, hogy ez autentikusan nem latin, hanem csak héber betűkkel írható (jud, hé, váv, daled, jud), s nem politikailag korrekt a szerkesztő, aki azt nem így használja. (A jiddis sem segít, azt is héber betűkkel írják.)

A Halmaival veleszületett józan ész föl-föltör (és ez igazi, emberi dráma), amikor a (szerintem napnál világosabb) „etnobiznisz” jelensége benne is fölhorgad a maga roma nélküli roma tanácsainak a többször szóvá tett példái kapcsán. S mégis visszahullik és elkenődik a magukat zsidóként azonosító ellenőrizhetetlenségéről szóló szörszálhegyező köntörfalán. De az sem semmi, ahogy kapcsolatba kerül egy, egyébként tényekben sem igaz (Scheiber Sándor egész tudományos tevékenysége a Kádár-korszakra esett, s az nem nevezhető vallásinak) bővített mondatban Trianon és a Rákosi–Kádár-korszak összevetése a zsidó nemzetiség tükrében. Egyébként mi az, hogy „világi zsidó kultúra”? (Ha

—Eredeti üzenet—

Feladó: Kósbányai János

Küldve: 2006. március 26. 12:46

Címzett: Bojtár B. Endre

Másolatot kap: Ungvári Tamás

Kedves Bojtár B. Endre!

Nem tudom, hogy mi okból nem válaszolt legutóbbi levelemre/felvetéseimre. Valami azt sugja, hogy nem azért, mert nincs komputerközelben. (Ha mégiscsak ez lett volna az ok, természetesen megkövetem.)

Inkább azt sejttem, mint az elején is, hogy nem akarja a cikkemet, választomat közölni. Azaz: ki akarja zárni a nyilvánosságból. Csak ezt nehéz bevallani, mert a Magyar Narancsnak olyan demokratikus, bátor múltja/image-a van.

Noha nem az én problémám, de meg tudom érteni. De nem sajnálom.

Még az sem kizárt, hogy érveim meggyőzőek voltak, s ezek alatt roppant össze. S akkor a hirtelen elhallgatás lenne a válasz? Ejnye...

De akkor is? „Mi van?” Marad lapja hasábján a zsidóságot a „nemzet testéről leválasztó vélemény”, s bennem pedig belémfojtva a szó, a keserűség.

Belém, és mindazon zsidókban, akik nem akarják a nemzetiséget – azaz szinte mind a közel 100 000-ben. Bizonyára olvasta közben Kertész Imre két nyilatkozatát is, amelyben ezt a kezdeményezést a „nemzettestről való leválasztási kísérletnek minősítette”. Azonban ez a tevékenység – az ön által szerkesztett lapban – alkotmányosnak minősített. S éppen ennek az alkotmányos alátámasztásával foglalkozott lapja a száz és száz ügy közül, amelyet alkotmányjogi kontroll alá vetett – és mondjuk nem a parlamenti irtasának alkotmányosságával foglalatalkodott.

Egyébként ez lett volna a cikkem közlésének a konkrét tartalomtól túlmutató értelme: leleplezni azt a nonszenszet, hogy fikciók és elméletek hogyan szentesítenek, mozdítanak elő emberellenes cselekedeteket. Hogyan kövezik a pokol kapuját jó („alkotmányos”) szándékkal. (Mint Hitler chamberleni recepciója, s most ugyanarra a kapufára a Hamasz, nálunk zsidó nemzetiségi degradációval.) Ami Horthynak problémát okozott 1920 és 1938 között, az önöknek nem. Azaz minden rémség bekövetkezhet – mert van, aki „alkotmányosan” védje. S a történelem pedig nem azért van (mint azt már Hegel is megfigyelte), hogy tanulságait levonjuk.

De e tanulságokat nem engedi a nyilvánosság elé. Nem érez érte felelősséget.

Tudomásul vettem. S igaza is van abban, ha a szamizdat nyilvánosságban nyomot hagyok, akkor is épp az lesz a hatása, mint a Kádár-rendszerben a szamizdatban terjedő véleményeknek. Vagy még annyi sem. Hiszen elvileg szabadság van. S ön továbbra is a szabadság, a liberalizmus bajnoka maradhat, jómagam pedig egy mániákus örült. Ugyanazzal a hatalmi eszközzel nyomja el a véleménynyilvánítást, mint ama „átkos”. Ezt azért lezögezem.

Ezért a történelemnek igyekszem nyomot hagyni a cikk és nyilvánosságból történő kizárásának ledokumentálásával. Örülltém nyilvánításomat a nyilvánosságra és a történelemre bízva.

Ahol a Narancsnak ez a szerepe lenyomatot nyer. Akár az ön szerkesztői magatartása – amit még csak nem is vállal. (S persze belegondolok, hogy hány és hány ember véleménye kerül arra a sorra,

akinek még a történelemben való nyomot hagyásra sincs lehetősége.)

Álláspontom szerint nem volt joga (amennyiben nem egyeztetett magatartásról van szó), hogy Halmainak nem adott módot, hogy álláspontját vitában védje meg, támassza alá.

Ezért őt a lovagiasság szabályai szerint külön megkeresem.

Valami azt súgja (megint csak tévednék), hogy nagyon nem kedveli ezt a nyomot hagyást. Sajnálom.

Nem én kerestem a konfrontációt. Ön közölt lapjában „alkotmányos véleményt” a nemzetestről való leválasztásomról, s ön zárja ki tiltakozásomat a nyilvánosságból. („Mágikus-szimbolikusan maga is kizár a nemzettestből – az előzőek ismeretében, igencsak konzekvensen.)

Hát ennyi.

Legyen egészséges!

Kőbányai János

—Eredeti üzenet—

Feladó: Kőbányai János

Címzett: Halmai Gábor

Tisztelt Halmai úr!

Mellékelten megküldöm önnek az ön cikkére írt válaszcikkemet. A címét valamely kör e-mailből vettem, de majd hivatalosan is elpostázom vagy a Soros Alapítvány címére, vagy az ELTE Jogi Kar Alkotmányjogi Tanszékére. (Ha nem ott tanít, passz.)

Ezzel megtettem mindent a magam erőlténi normái szerint, hogy mielőtt ez az önt valóban nem kedvező színben feltüntető cikk megjelenik, azt előzetesen megismerje. Természetesen, mint ezt demokratikus közlésekben szokás, jobb lett volna, ha a Magyar Narancs hasábjain ismeri meg írásomat, s ha van kedve, érve és tehetsége hozzá, akkor ott vitatkozik velük. A bizonyos liberális és demokratikus image-t magáénak mondó lap nemhogy nem közölte a válaszat, még az írásomat a címére sem volt hajlandó továbbítani, sőt a címét sem adta meg.

Ha erre a levélre válaszol, és igényli, akkor elküldöm a nem kis erőfeszítem dokumentumait, amelyet a nyilvánosságra hozatalért tettem. Nem tudom, hogy ezekről értesült-e? Hogy az elhallgatás az ön beleegyezésével történt-e, vagy épp ellenkezőleg, magát is kirekesztve a cikkére reagálás híréből? Noha az írásából volt alkalmam megismerni, de ellenkező bizonyítékig pozitív és demokratikus hozzáállását kell feltételeznom.

Úgy gondolom, hogy a főszerkesztő Bojtár B. Endre hozzáállása a maga becsületét is sérti, mintegy feltételezve, hogy ilyen antidemokratikus védelemre szorul (az elhallgatására), és kiteszi magát annak, hogy a magáról alkotott kedvezőtlen képet ne cáfolhassa. Ugyanis – és tulajdonképpen erről szól a megkeresésem – ön a Múlt és Jövő nyilvánosságában (amely ugyan szamizdat nyilvánosság, de a történelem számára dokumentálásra igen megfelelő nyilvánosság) megjelenő írásra csak úgy tud válaszolni (ami megilleti), ha dokumentálni tudja, hogy föllépett a Magyar Narancs cenzurális gyakorlata ellen, s az önt ért bírálatnak nyilvánosságot követel.

Amiben való bizakodással üdvözlö:

Kőbányai János

a disznó húst kikóserozva fogyasztjuk?) Szintén jogi műveltséggel (kultúrával) rendelkező embertől elvárható lenne, hogy publicisztikában disztingválni tudjon egyéni és kollektív jogok között. A leadben kiemelt mondat: „*Minden demokratikus állam sajátja, hogy a polgárai szabadon választhatják meg, milyen nemzeti-etnikai-kulturális közösséggel azonosítják magukat, beleértve azt is, hogy akár több ilyen identitást is választhatnak*” – minden hangzatossága ellenére nem mond semmit. Válasszon ki-ki annyi azonosságot, amennyi tetszik. Ki tiltotta meg? De miért kell ennek a törvényhozásra, mások egzisztenciális életére kiható relevanciájának lennie? Egy bírósági idézést visszaküldhetek-e azzal a hivatkozással, hogy nincs héberül vagy jiddisül írva, és ez engem mint nemzetiségi zsidót diszkriminál? (És mivel maga a hivatkozás alapja nem ellenőrizhető kellőképpen, így féltő, hogy Németh László legrosszabb álma valóra válik, és a magyarság „kisebbségbe” kerül, mert az itt javallott kifogással fog élni ilyen esetekben.) Azon viszont „demokratikus” alapon senki eddig meg sem hökkent, hogy a kisebbségi négyek miért nem fordultak „kezdeményezésükkel” az érintettekhez, a zsidókhoz, s miért egyenest ajtótstul a parlamenthez? Halmai cikkének egyetlen fontos információja (vagy hivatkozása), nevezetesen, hogy a parlament elé kétezer, magát hunnak való hitelesített aláírás került, azaz ilyen baromságra kétezer felnőtt ember vállalkozott, elbágyasztólag hat rám a zsidó nemzetiség megvalósíthatóságát tekintve. (Lehet, hogy most majd ugyanaz a kétezer hun zsidóként gyakorolja a Halmai által bátorított önmeghatározó jogait.)

Nem is tudom, melyik szégyen éget jobban. A lapp (számi), tornedáli múlt és jövő, amellyel itt megkínáltak, vagy a szellemi közeg (amelyet a kétős identitás okán a magaménak vagyok kénytelen vallani, noha csökkenő kohézióval), amelyben mindez végbemegy.

Ahogy a bevezető mondatokat, úgy a befejezőket is személyes (egzisztenciális) vallomással zárom. A percben, amikor a parlament elé kerül a zsidó nemzetiség ügye, kiváltom az izraeli állampolgárságomat, s félemigrációm, bármilyen végzetes egzisztenciális következményekkel járjon is az, véglegessé teszem. A *Múlt és Jövőt* pedig – lehet nagyobb erkölcsi és üzleti sikerrel – megpróbálom angolul kiadni.

Jeruzsálem, 2006. február 28.

Nemzetiség legyen-e a zsidóság?

Összeállította: Dallos Eszter

JOÓ István

Megosztás helyett kiterjesztés. Petíció a zsidó beolvadás ellen. Akcióban a nemzeti-
ségi identitás hívei. In: Magyar Nemzet,
2005. november 2.

HELL István

A „zsidó ébredés” ürügyén. In: Népszabadság, 2005. november 3.

TAMÁS Pál

Egy koraszülött ötlet. In: Népszabadság,
2005. november 3.

GYERTYÁN Ervin

Felekezet vagy nemzetiség? In: Népszabadság, 2005. november 5.

RIBA István

Aláírási kényszer. Zsidó nemzetiség Magyarországon? In: Heti Világgazdaság,
2005. november 5.

Zsidó vallású magyarok. In: Hajdú-Bihari
Napló, 2005. november 7.

SIMON Erzsébet

Felekezet? Nemzetiség? Aláírásgyűjtés a hazai zsidóság nemzeti kisebbségként való elismertetéséhez. (Szombathely.) In: Vas Nép, 2005. november 12.

A Mazsihisz vétót emel. In: Népszabadság, 2005. november 17.

FURUCZ Zoltán

Magyar zsidóság: vallási közösség vagy nemzeti kisebbség? In: Váci Napló, 2005. november 18.

KŐBÁNYAI János

A hiány tényei. A magyar zsidóság és a nemzetiség. In: Élet és Irodalom, 2005. november 18.

SZÁNTÓ T. Gábor

Az identitásválasztás alapjog. In: Népszabadság, 2005. november 19.

Nyilatkozat a magyar zsidóság nemzeti-
séggé visszaminősítéséről. In: Népszabadság, 2005. november 24.

GYÖRGY Endre

A szabadságból a monopóliumba. In: Népszabadság, 2005. november 24.

JOÓ István

Átalakulóban a zsidó közösség. Az erősebb identitás, a demokratikusabb önszerveződés történelmi esélye. In: Magyar Nemzet, 2005. november 30.

SZEGŐ Péter

Zsidó nemzeti-
ségi törekvések. In: Szombat, 2005. december

BESZTERCZEY Judit

A svéd zsidóság: kisebbség. (Stockholm.) In: Szombat, 2005. december.

Vallás vagy nemzetiség: a végtelen asszimiláció 1–2. In: www.zsidokisebbsseg.com, 2005. december 5.

SZEGŐ András

Válasz egy nyilatkozatra. In: Népszabadság, 2005. december 5.

MAJSAI Tamás

Nem tiltakoztam. In: Népszabadság, 2005. december 12.

BODANSKY György

Zsidók legyünk, vagy szabadok? In: Népszava, 2005. december 15.

SZEGŐ András

Legyünk szabadok (és akár zsidók is). In: Népszava, 2005. december 19.

LAZAROVITS Ernő

Nemzetiség vagy vallás. In: Népszava, 2005. december 29.

HELLER ÁGNES

Magyarázom a bizonyítványom. In: Szombat, 2006. január.

KOZMA György

Gam zo letova (ez is jóra vezet...) In: Szombat, 2006. január.

JOÓ István

Zsidó kisebbség: a taláros testület dönt. In: Magyar Nemzet, 2006. január 2.

UNGVÁRI Tamás

Sorstalanságtól a sorsválasztásig. In: Népszabadság, 2006. január 3.

VÁRFALVI Atila

Gumicsont körettel. In: Magyar Hírlap online (www.magyarhirlap.hu), 2006. január 5.

BENKŐ Balázs

Tisztelt Kőbányai János. In: Élet és Irodalom, 2006. január 6.

KERTÉSZ Péter

Ha elhall a vallás. In: Élet és Irodalom, 2005. január 6.

GRUBEN, Ruth Ellen

Around the jewish world. In Hungary, new groups seek to expand notion of community. In: Global News Service (www.jta.org), 2006. január 26.

NET Szerkesztőség: Kis magyar vitakultúra. In: www.mszo007.hu, 2006. január 29.

A parlament dönthet a zsidóság nemzeti kisebbség nyilvántartásáról. In: Népszabadság online (www.nol.hu), 2006. január 30.

Feldmájer Péter a Mazsihisz elnöke. Riporter Bethlen János. In: MTV1, Napkelte. 2006. január 31.

Gyűjthetik az aláírásokat. Az Országgyűlés dönt arról, nemzetiség lesz-e a zsidóság. In: Magyar Nemzet, 2006. január 31.

Lehet nemzeti kisebbség a zsidóság. In: Népszabadság, 2006. január 31.

Legyen-e nemzeti kisebbség a magyar zsidóság? Rabinikus állásfoglalás. In: Kritika, 2006. február.

KIRÁLY Dávid

Zsidónak lenni – baráti körben. Vitatott, hogy nemzeti kisebbség-e a zsidóság. In: www.hirszerzo.hu., 2006. február 1.

BENKŐ Balázs

Szerintem. In: Népszava, 2006. február 2.

HALMAI Gábor

A pókhálóból font híd. Nemzeti kisebbség – identitás – zsidóság. In: Magyar Narancs, 2006. február 2.

Az önmeghatározás útján. A vészkorszak emlékezete kihat az identitás megélésére is. (Zalaegerszeg.) In: Zalai Hírlap, 2006. február 10.

ZÁDORI Zsolt

„A hunok esetében könnyebb dolguk lehetett.” Kovács András szociológus. In: Heti Világgazdaság, 2005. február 11.

JOÓ István

A kettős identitás történelmi hagyomány. Feldmájer Péter: Bűn volna a magyarországi zsidóság törvényi definiálása. In: Magyar Nemzet, 2006. február 21.

Aláírásgyűjtés az aláírásgyűjtés ellen? Aláírásokkal tiltakozhat a Mazsihisz a zsidóság nemzeti kisebbséggé nyilvánítását támogató aláírások gyűjtése ellen. In: MTV 1. Híradó, 2006. február 22.

CZENE Gábor

Vallás kontra kisebbség. In: Népszabadság, 2006. február 22.

NOVÁK Attila

Zsidó vagy izraelita? Érvek és ellenérvek a zsidóság kisebbségi státusáról. In: Élet és Irodalom, 2006. február 24.

Etikai kódex. A zsidóság: a 14. nemzetiség? Szerk. műsorvezető: Rózsa T. Endre. In: Kossuth Rádió, 2006. február 27.

CZENE Gábor

Lassan gyűlnek a zsidó aláírások. In: Népszabadság, 2006. március 2.